

Bryssel 14.10.2015
COM(2015) 497 final

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

Kaikkien kauppa

Vastuullisempaa kauppa- ja investointipolitiikkaa

KAIKKIEN KAUPPA

Vastuullisempaa kauppaa- ja investointipolitiikkaa

Johdanto

1. Kauppa ja investoinnit ovat kasvun ja työllisyyden vahvoja moottoreita

1.1. EU suoriutuu hyvin kaupan alalla

1.2. EU:n kauppaa- ja talousohjelmalla vahvistetaan kaupasta saatavia etuja

2. Tehokas politiikka, jolla puututaan uusiin talouden realiteetteihin ja täytetään lupaukset

2.1. Vastataan globaalien arvoketjujen nousuun

2.2. Täytetään lupaukset: täytäntöönpano, noudattaminen, pienyritykset ja työntekijät

3. Avoimempaa kauppaa- ja investointipolitiikkaa

3.1. Työskennellään tiiviimmin yhdessä jäsenvaltioiden, Euroopan parlamentin ja kansalaisyhteiskunnan edustajien kanssa

3.2. Avoimempi poliittinen päätöksentekoprosessi

4. Arvoihin perustuva kauppa- ja investointipolitiikka

4.1. Nopeampi reagointi sääntelyä ja investointeja koskeviin kansalaisten odotuksiin

4.2. Kestävää kehitystä, ihmisoikeuksia ja hyvää hallintotapaa edistävä kauppaohjelma

5. Tulevaisuuteen suuntautuva neuvotteluohjelma globalisaation muokkaamiseksi

5.1. Monenvälisen kauppajärjestelmän elvyttäminen

5.2. Kahdenvälisten suhteiden vieminen eteenpäin

Päätelmät

Johdanto

Pitkittyneen ja piinallisen laman jälkeen EU:n haasteena on nyt edistää työllisyyttä, kasvua ja investointeja. Komissio on asettanut tämän poliittisten prioriteettien kärkeen. Kauppa on yksi niistä harvoista välineistä, joilla taloutta voidaan edistää rasittamatta valtioiden budjetteja, samoin kuin jäsenvaltioiden toteuttamat rakenneuudistukset ja EU:n investointiohjelman¹ osana toteutetut toimet.

EU:lla on otolliset mahdollisuudet hyödyntää kauppaa- ja investointipolitiikkaa tämän tavoitteen saavuttamiseksi ja tuoda etuja yrityksille, kuluttajille ja työntekijöille. EU on maailman suurin tavaroiden ja palvelujen viejä ja tuojia sekä suurin ulkomaisten suorien sijoitusten lähde ja kohde. Tämä tekee EU:sta noin 80 maan suurimman kauppakumppanin ja noin 40 maan toiseksi suurimman kauppakumppanin. EU:n olisi hyödynnettävä tätä vahvuuttaan niin, että siitä olisi etua sekä sen omille kansalaisille että maailman muiden osien, etenkin maailman köyhimpien valtioiden, kansalaisille.

Maailmantaloudessa tapahtuneet muutokset tarkoittavat myös kauppapolitiikan erilaista suunnittelua. Tämän päivän talousjärjestelmä – globaali järjestelmä, jonka ytimessä on digitaalinen järjestelmä – perustuu kansainvälisiin arvoketjuihin, joissa suunnittelu, kehittäminen ja tuotanto tapahtuvat eri vaiheissa ja monissa maissa.

Euroopan unionin kauppaa- ja investointipolitiikassa on otettava nämä realiteetit paremmin huomioon ja tarkasteltava kaikkia tapoja, joilla EU:n yritykset ovat vuorovaikutuksessa muun maailman kanssa. Esimerkiksi palveluilla käydään yhä enemmän kauppaa valtioiden rajojen yli, ja ne myös liittyvät tiiviisti perinteiseen valmistusteollisuuteen. Tämän seurauksena kaupankäyntiin liittyy yhä useammin ihmisten ja tiedon eikä vain tavaroiden liikkumista rajojen yli. Tämä tehostaa tapoja, joilla kauppa edistää ajatusten, taitojen ja innovaatioiden vaihtoa. EU:n kauppapolitiikalla on helpotettava tätä vaihtoa.

Toimivan kauppapolitiikan olisi lisäksi sovittava yhteen EU:n kehitysyhteistyöpolitiikan ja laajemmin ulkopoliitiikan kanssa samoin kuin EU:n sisäasioiden politiikan ulkoisten tavoitteiden kanssa niin, että ne vahvistavat toisiaan. Kauppapolitiikalla on merkittäviä seurauksia geopolitiittiseen tilanteeseen ja päinvastoin. Lisäksi kauppapolitiikka yhdessä kehitysyhteistyön kanssa on voimakas kasvun moottori kehittyvissä maissa. EU on edelleen sitoutunut kestävään kehitykseen kauppapolitiikassaan ja edistää hiljattain sovittuja globaaleja kestävä kehityksen tavoitteita vuoteen 2030 ulottuvan kestävä kehityksen ohjelman² mukaisesti. Kauppapolitiikalla vahvistetaan myös EU:n sisämarkkinoita liittämällä sen säännöt globaaliin kauppajärjestelmään.

Kauppaan liittyvät keskustelut ovat kiihtyneet viime vuosina. Kansalaisista yhä useammat ovat kiinnostuneita kauppapolitiikasta, ja monet ovat huolissaan esimerkiksi sääntelysuojan ja työllisyyden mahdollisesti vaikuttavista seikoista. Keskusteluissa on käsitelty suurimmaksi osaksi transatlanttista kauppaa- ja investointikumppanuutta (TTIP). Tässä tiedonannossa ei rajoituta pelkästään tähän aiheeseen vaan tarkastellaan Euroopan unionin kauppahjelmaa laajemmin. Komissio on kuitenkin tehnyt TTIP-keskustelusta päätelmiä, jotka ovat merkityksellisiä EU:n laajemman kauppapolitiikan kannalta. Keskustelun perimmäisenä kysymyksenä on ollut se, kenelle EU:n kauppapolitiikka on tarkoitettu. Tässä tiedonannossa osoitetaan, että EU:n kauppapolitiikka on tarkoitettu kaikille. Sillä pyritään parantamaan kansalaisten, kuluttajien, työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien, pienten, keskisuurten ja suurten yritysten samoin kuin kehittyvien maiden köyhimpien asukkaiden olosuhteita ja puuttumaan niiden ongelmiin, jotka kokevat jäävänsä häviölle globalisaation myötä. Kauppapolitiikalla on edistettävä kasvua, työllisyyttä ja innovointia, mutta sen on myös oltava eurooppalaisen mallin periaatteiden mukainen. Sen on lyhyesti sanottuna oltava vastuullista, sillä on pystyttävä tehokkaasti tarjoamaan todellisia taloudellisia mahdollisuuksia, sen on oltava avointa ja julkisen valvonnan alaisista, ja sillä on edistettävä ja puolustettava eurooppalaisia arvoja.

⁽¹⁾ Euroopan komission tiedonanto *Euroopan investointiohjelma*, COM(2014) 903.

⁽²⁾ YK, ”Transforming our world — The 2030 Agenda for Sustainable Development”.

1. Kauppa ja investoinnit ovat kasvun ja työllisyyden vahvoja moottoreita

1.1. EU suoriutuu hyvin kaupan alalla

Kauppa ei ole koskaan ollut tärkeämpää EU:n talouden kannalta. Hiljattaisen kriisin myötä on käynyt selväksi, että kauppa voi olla vakauttava tekijä kovina aikoina. Kun EU:n kotimainen kysyntä oli heikkoa, kauppa pehmensi laman aiheuttamaa iskua kanavoimalla kysyntää kasvavista talouksista Eurooppaan. Kaupasta on tulossa vieläkin tärkeämpi kasvun lähde tulevaisuudessa. Seuraavien 10–15 vuoden aikana globaalia talouden kasvusta noin 90 prosentin odotetaan syntyvän Euroopan ulkopuolella. Talouden elpymistä on vahvistettava tiiviimmillä yhteyksillä uusiin globaalin kasvun keskuksiin.

Muualle maailmaan suuntautuvasta myynnistä on tullut yhä tärkeämpi työpaikkojen lähde eurooppalaisille. Euroopan unionin ulkopuolelle suuntautuvaan vientiin liittyy nyt yli 30 miljoonaa työpaikkaa – mikä on kaksi kolmannesta enemmän kuin 15 vuotta sitten. Tämä tarkoittaa sitä, että lähes joka seitsemäs työpaikka Euroopassa liittyy vientitoimintaan. Nämä työpaikat vaativat korkeaa ammattitaitoa ja niistä maksetaan keskimääräistä suurempaa palkkaa. Ne ovat levittäytyneet kaikkiin EU:n jäsenvaltioihin ja liittyvät sekä suoraan että välillisesti EU:n ulkopuolelle suuntautuvaan vientiin. Esimerkiksi Puolassa on 200 000, Italiassa 140 000 ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa 130 000 työpaikkaa, jotka liittyvät Saksasta EU:n ulkopuolelle suuntautuvaan vientiin. Ranskan vienti EU:n ulkopuolelle tukee 150 000:ta työpaikkaa Saksassa, 50 000:ta Espanjassa ja 30 000:ta Belgiassa. Tämän tuloksena kaupasta saatavat edut ovat levinneet paljon laajemmalle kuin yleensä tajutaan.³

Viennillä tuetaan myös Euroopan pieniä ja keskisuuria yrityksiä (pk-yrityksiä). Yli 600 000 pk-yritystä, jotka työllistävät yli 6 miljoonaa henkeä, vie tavaroita suoraan EU:n ulkopuolelle, ja niiden osuus EU:n viennistä on yksi kolmasosa. Kansainvälisten sitoumusten ansiosta nämä yritykset ovat kilpailukykyisempiä ja pystyvät monipuolistamaan markkinoitaan. Paljon useammat vievät palveluita tai toimivat välillisinä viejinä suurempien yritysten tavarantoimittajina. Yhä useammat haluaisivat ryhtyä harjoittamaan vientiä tulevaisuudessa, koska vienti on usein nopein tapa kasvuun ja työpaikkojen luomiseen.

Vientimahdollisuudet ovat ratkaisevan tärkeitä sektoreille, joilla on käynnissä rakenteellisia muutoksia, kuten maatalous- ja elintarvikesektoreilla.⁴ Yhteisen maatalouspolitiikan asteittaisten uudistusten ansiosta sektorista on tullut aiempaa markkinasuuntautuneempi, sen kansainvälinen kilpailukyky on parantunut ja se pystyy vastaamaan uusiin markkinamahdollisuuksiin.

Tuonti on yhtä tärkeää. EU:n talouden avaaminen kaupalle ja investoinneille on tärkeä tekijä tuottavuuden kasvulle ja yksityisille investoinneille, joita molempia EU tarvitsee kipeästi. Ne tuovat ideoita ja innovointia, uutta teknologiaa ja laadukasta tutkimusta. Ne hyödyttävät kuluttajia, alentavat hintoja ja laajentavat valinnanvaraa. Alemmat kustannukset ja tuotantopanosten suurempi valikoima edistävät suoraan EU:n yritysten kilpailukykyä kotimaassa ja ulkomailla.

Yleisemmin ottaen globaalien arvoketjujen kehittyminen korostaa tuonnin ja viennin keskinäistä riippuvuutta. On yleisesti tunnustettua, että tuotanto EU:ssa riippuu energian ja raaka-aineiden tuonnista. Usein kuitenkin unohdetaan, että sama koskee osia, komponentteja ja tuotantohyödykkeitä, kuten koneita. Yhdessä näiden tuotteiden osuus EU:n tuonnista on 80 prosenttia. Ne ovat keskeisen tärkeitä talouden toiminnan ja EU:n yritysten kilpailukykyyn kannalta. Tuonnin osuus EU:n viennistä on kasvanut yli puolella vuodesta 1995 lähtien.

Investoinnit ovat olennaisen tärkeitä. Ulkomaille tehtävät sijoitukset auttavat eurooppalaisia yrityksiä parantamaan kilpailukykyään. EU:hun suuntautuvat sijoitukset puolestaan työllistävät 7,3 miljoonaa henkeä EU:ssa. Investoinnit molempiin suuntiin ovat keskeinen osa infrastruktuuria, joka yhdistää Euroopan talouden globaaleihin arvoketjuihin. EU:n ”Euroopan investointiohjelmalla” pyritään edistämään investointeja, jotka vuonna 2014 olivat 15 prosenttia alle kriisiä edeltäneiden tasojen. Keskeisenä vaatimuksena on hyödyntää järkevämmiin uusiin ja nykyisiin finanssialan resursseihin. Tässä prosessissa keskeinen asema on kansainvälisillä

⁽³⁾ Euroopan komission kauppapolitiikan pääosaston asiakirja ”How trade policy and regional trade agreements support and strengthen EU economic performance”, maaliskuu 2015.

⁽⁴⁾ EU:n elintarvikeketju tarjoaa 47 miljoonaa työpaikkaa, ja sen osuus BKT:stä on 7 prosenttia ja EU:n tavaraviennistä yli 7 prosenttia.

kumppaneilla. Ulkomaisia suoria sijoituksia koskevalla EU:n politiikalla pitäisi tukea tätä Eurooppa 2020 -strategian⁵ tavoitteiden ja prioriteettien mukaisesti.

EU:n yritykset ovat erittäin kilpailukykyisiä globaalisti. Sen vuoksi EU:lla on oiva tilaisuus saada etua kasvaneesta kansainvälisestä sitoutumisesta. Vuosituhannen alusta lähtien eurooppalaisten tavaroiden vienti on lähes kolminkertaistunut ja kasvanut noin 1,5 biljoonalla eurolla. EU:n osuus maailman tavaraviennistä on yli 15 prosenttia, ja se on laskenut vain hieman – niukasti yli 16 prosentista – vuosituhannen vaihteen jälkeen. Tätä on tarkasteltava ottaen huomioon Kiinan nousu; sen osuus maailman tavaraviennistä kasvoi 5 prosentista yli 15 prosenttiin samalla kaudella. Tähän nähden EU:n suoriutuminen on poikkeuksellista. Se on myös suoriutunut paremmin kuin vastaavat talousalueet. Yhdysvalloissa viennin osuus pieneni neljä kertaa enemmän kuin Euroopassa suhteellisesti tarkasteltuna, minkä seurauksena sen osuus globaalista tavaraviennistä jäi 11 prosenttiin verrattuna vuoden 2000 tasoon 16 prosenttiin, joka oli sama kuin EU:ssa. Sama tapahtui Japanissa, jonka osuus globaaleilla tavaravientimarkkinoilla puolittui 10 prosentista 4,5 prosenttiin.

1.2. EU:n kauppaja- ja talousohjelmalla vahvistetaan kaupasta saatavia etuja

Vahvistaakseen EU:n kapasiteettia hyödyntää kaupasta ja investoinneista saatavia etuja komissio on laatinut kunnianhimoisen kahdenvälisen ohjelman, jolla täydennetään EU:n sitoumusta Maailman kauppajärjestössä (WTO). EU on tehnyt tai on neuvottelemassa kahdenvälisiä vapaakauppasopimuksia kaikilla mantereilla sijaitsevien yhteistyökumppaneiden kanssa.⁶ Voimassa olevat vapaakauppasopimukset kattoivat kymmenen vuotta sitten alle neljänneksen EU:n kaupasta mutta nyt yli kolmanneksen. Osuus voi nousta kahteen kolmasosaan, jos kaikki käynnissä olevat neuvottelut saadaan päätökseen. Tämä on ehdottomasti maailman kunnianhimoisin kauppapoliittinen ohjelma tällä hetkellä.

EU:n ja Etelä-Korean vapaakauppasopimus on erinomainen esimerkki tällaisista uuden sukupolven sopimuksista, joita EU voi neuvotella, ja konkreettisista tuloksista, joita tällaisilla sopimuksilla saadaan aikaan. Se on kunnianhimoisin kauppasopimus, jonka EU on koskaan pannut täytäntöön. Sillä poistetaan viiden vuoden aikana lähes 99 prosenttia tulleista molemmin puolin ja puututaan myös tullien ulkopuolisiin esteisiin. Se menee Yhdysvaltojen ja Korean vapaakauppasopimusta pidemmälle. Neljän vuoden aikana EU:n tavaravienti kasvoi 55 prosenttia. Tämä tarkoittaa sitä, että uutta vientiä syntyi 4,7 miljardin euron edestä kolmen ensimmäisen vuoden aikana. Autojen vienti on yli kolminkertaistunut. EU:n pitkään jatkunut kauppavaje on nyt kääntynyt ylijäämäksi. EU:n osuus Etelä-Korean tuonnista kasvoi 9 prosentista 13 prosenttiin, kun taas Yhdysvaltojen osuus pysyi vakaana ja Japanin pieneni 2 prosenttia.

Kauppapolitiikasta on kuitenkin apua vain, jos sen tukena ovat kotimarkkinoiden uudistukset. Rakennemuutokset, byrokratian vähentäminen, rahoituksen helpompi saanti ja suuremmat investoinnit infrastruktuuriin, ammattitaitoon sekä tutkimus- ja kehitysohjelmiin ovat olennaisen tärkeitä, jotta voidaan vahvistaa entisestään unionin kapasiteettia hyödyntää avoimia markkinoita. EU:n investointiohjelmassa tuodaan yhteen nämä uudistukset EU:n tasolla ja parannetaan EU:n yritysten, etenkin pk-yritysten, kilpailukykyä entisestään. Hiljattaiset kokemukset ovat osoittaneet, että myös jäsenvaltioiden toteuttamista rakennemuutoksista saadaan hyötyä kauppatuloksen parantuksessa. Talouspolitiikan EU-ohjausjakso on näin ollen tärkeä väline, jolla maksimoidaan kauppaja- ja sisäpolitiikan yhteisvaikutukset.

2. Tehokas politiikka, jolla puututaan uusiin talouden realiteetteihin ja täytetään lupaukset

2.1. Vastataan globaalien arvoketjujen nousuun

Globaalit arvoketjut tarkoittavat sitä, että kauppapolitiikkaa ei voida enää tarkastella kapeasta merkantilistisesta näkökulmasta. Tuontikustannusten kohoaminen vähentää yritysten kykyä myydä globaaleilla markkinoilla. Keskinäisiä riippuvuussuhteita on ymmärrettävä paremmin. Protektionistisiin toimenpiteisiin turvautumisesta ei saada mitään etuja edes nykyisessä vaikeassa taloudellisessa tilanteessa.

⁽⁵⁾ Komission tiedonanto *Älykästä, kestäväää ja osallistavaa kasvua edistävän Eurooppa 2020 -strategian arviointi*, COM(2014) 130.

⁽⁶⁾ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/december/tradoc_118238.pdf

EU:n kauppapolitiikalla on lujitettava Euroopan asemaa globaaleissa hankintaketjuissa. Sillä on tuettava kaikkea taloudellista toimintaa, jonka kautta eurooppalaiset luovat ja myyvät arvoa. Tähän sisältyy komponenttien ja lopputuotteiden valmistus, joka on keskeisen tärkeää.⁷ Siihen sisältyvät myös palvelut sekä tutkimus-, suunnittelu-, markkinointi-, kokoonpano-, jakelu- ja huoltotoiminta.

EU:n kauppapolitiikka on jo mukautunut näihin realiteetteihin ja on laajentunut perinteisiä tariffikeskusteluja edemmäs. Siinä omaksutaan holistinen lähestymistapa ja katetaan tärkeitä kysymyksiä, kuten julkiset hankinnat, kilpailu ja tuet tai terveys- ja kasvinsuojelutoimiin liittyvät esteet. Nämä ovat edelleen keskeisellä sijalla. Esimerkiksi julkisiin hankintoihin käytettyjen menojen osuus on 15–20 prosenttia BKT:sta maailmanlaajuisesti. Infrastruktuuri-investoinnit ja muut julkiset hankinnat nopeasti kehittyvissä ja kehittyneissä talouksissa ovat todennäköisesti merkittäviä talouskasvun moottoreita tulevina vuosina. Vaikka EU on asteittain integroinut ja avannut markkinoitaan, EU:n yritykset kohtaavat silti edelleen syrjintää ja rajoituksia ulkomailla. Sen vuoksi on keskeisen tärkeää varmistaa tasapuoliset toimintaedellytykset markkinoille pääsyn suhteen, ja tähän päästään osittain vapaakauppasopimuksilla ja neuvotteluilla, jotka koskevat uusien maiden liittymistä WTO:n julkisia hankintoja koskevaan sopimukseen (GPA).

Kauppapolitiikassa on kuitenkin puututtava monenlaisiin ongelmiin, jos halutaan, että EU varmistaa paikkansa globaaleissa arvoketjuissa. Tämä edellyttää sitä, että edistetään palvelukauppaa, helpotetaan digitaalista kauppaa, tuetaan ammattitaitoisten työntekijöiden liikkuvuutta, puututaan sääntelyn hajanaisuuteen, varmistetaan raaka-aineiden saatavuus, suojataan innovointia ja varmistetaan tullin sujuva hallinnointi. Eri talouspolitiikan alojen yhdenmetyllä strategialla on myös varmistettava hankintaketjujen vastuullinen hallinto (ks. 4.1.1 ja 4.2.3) ja puututtava yritysten aggressiivisiin voitonsiirto- ja veronkiertostrategioihin, joissa hyödynnetään arvoketjujen pirstaleisuutta. Komissio käsittelee tätä erilaisilla poliittisilla välineillä. Kauppasopimuksilla tuetaan toimia, joilla edistetään kansainvälisiä avoimuutta ja hyvää hallintotapaa koskevia standardeja.

2.1.1. Edistetään palvelukauppaa

Palvelujen osuus EU:n BKT:stä ja työllisyydestä on noin 70 prosenttia, ja ne ovat yhä tärkeämpi osa kansainvälistä kauppaa. Aiemmin useimpia palveluja pystyttiin tarjoamaan vain paikallisesti. Teknologia on muuttanut tämän, ja EU:n palveluvienti on kaksinkertaistunut kymmenessä vuodessa niin, että sen arvo vuonna 2014 oli 728 miljardia euroa. Itse palvelujen kaupan lisäksi valmistusteollisuuden yritykset ostavat, tuottavat ja myyvät nyt yhä enenevässä määrin palveluja, joiden ansiosta ne voivat myydä tuotteitaan. Tämä palvelujen sisällyttäminen valmistusprosessiin on laajentunut merkittävästi viime vuosina. Palvelujen osuus on nyt lähes 40 prosenttia Euroopasta vietyjen tavaroiden arvosta. Noin kolmannes teollisuustuotteiden viennin luomista työpaikoista on itse asiassa yrityksissä, jotka tarjoavat liitännäispalveluja, kuten kuljetus- ja logistiikkapalveluja. Koneiden, tuuliturbiinien tai lääkekinnallisten laitteiden kaltaisten monimutkaisten laitteistojen myynnissä osana pakettia tulevat esimerkiksi asennus-, tuki-, koulutus- ja huoltopalvelut. Lisäksi tarvitaan monia muita yritys-, vakuutus-, televiestintä- ja kuljetuspalveluja.

Valmistusteollisuuden sisällytettyjen palvelujen lisääntyminen edellyttää palvelujen kaupan vapauttamista edelleen sekä EU:ssa että muualla maailmassa. On yhä tärkeämpää parantaa valmistusteollisuuden ja palvelujen markkinoillepääsyä toistensa yhteydessä. Tämä tarkoittaa sitä, että siirrytään pois perinteisestä ajattelumallista, josta hyvänä esimerkkinä on se, että tavaroiden ja palvelujen vapauttamista koskevia sitoumuksia käsitellään tällä hetkellä erikseen kauppaneuvotteluissa. Esimerkiksi palveluja tarjoavien ihmisten liikkuvuus voi tukea tavaroiden ja palvelujen myyntiä, ja digitaalisen kaupan ja tietovirtojen helpottaminen tukee sekä tavaroita että palveluja tarjoavia yrityksiä.

Palvelujen kaupan helpottaminen edellyttää myös avoimuutta ulkomaisiin suoriin sijoituksiin nähden. Yli 60 prosenttia EU:n suorista investoinneista ulkomaille liittyy palvelujen kauppaan. Palvelujen kansainvälinen kauppa edellyttää sitä, että yritykset sijoittautuvat ulkomaisille markkinoille tarjotakseen palveluja uusille paikallisille asiakkaille. WTO:n arvioiden mukaan palveluista kaksi kolmasosaa tarjotaan sijoittautumisen kautta. Eri puolille maailmaa investoiminen antaa palveluyrityksille mahdollisuuden tarjota globaaleja ratkaisuja kotimaan asiakkaille ja tukee EU:n valmistusteollisuuden ja palveluyritysten yhteyksiä globaaleihin

⁽⁷⁾ Komission tiedonanto *Kohti Euroopan teollista renessanssia*, COM(2014) 14.

arvoketjuihin. Kansainvälisiä investointeja koskevat EU:n neuvottelut samoin kuin Euroopan investointiohjelman kansainvälinen ulottuvuus helpottavat näiden siteiden solmimista.

EU on yksi WTO:n 25 jäsenestä, joka käy neuvotteluja kunnianhimoisesta useammankeskisestä palvelukauppasopimuksesta (TiSA). Yhdessä näiden maiden osuus palvelujen maailmankaupasta on 70 prosenttia, ja TiSA voi toimia ensimmäisenä askeleena sille, että kaikki WTO:n jäsenet etenevät palvelukaupan vapauttamisen ja sääntöjen alalla niin, että niissä saavutetaan sama taso kuin tavara-kaupan vapauttamisen ja sääntöjen alalla. Lisäksi ympäristöhyödykkeitä koskevasta sopimuksesta (EGA) käytävissä neuvotteluissa pitäisi käsitellä palveluita, jotka ovat tarpeen, jotta näitä hyödykkeitä voidaan myydä valtioiden rajojen yli. EU on myös ehdottanut, että WTO:n Dohan kehitysohjelmassa pitäisi keskittyä palveluihin, jotka tehostavat tavara-kauppaa.

Samalla EU:n kanta julkisiin palveluihin on selvä. EU:n kauppasopimuksissa ei estetä eikä tulla estämään valtioita millään tasolla tarjoamasta, tukemasta tai sääntelemästä palveluita vesihuollon, koulutuksen, terveydenhuollon ja sosiaalipalvelujen kaltaisilla aloilla, eikä estetä poliittisia muutoksia, jotka koskevat näiden palvelujen rahoittamista tai järjestämistä. Kauppasopimuksissa ei edellytetä valtioita yksityistämään mitään palveluja eikä estetä niitä laajentamasta niiden palvelujen valikoimaa, jota ne tarjoavat kansalaisille.

Komissio aikoo asettaa palvelujen kaupan etusijalle ja pyrkii saamaan kunnianhimoisia tuloksia kaikissa kauppaneuvotteluissa.

2.1.2. Helpotetaan digitaalista kauppaa

Digitaalinen vallankumous pyyhkii tieltään maantieteellisiä ja etäisyyksiin liittyviä esteitä, ja sillä on valtava vaikutus talouksiin ja yhteiskuntiin kaikkialla maailmassa. Kaupan kannalta tämä tarkoittaa uusia mahdollisuuksia, myös EU:n pk-yrityksille ja kuluttajille, globaalien digitaalisten markkinoiden ansiosta, joiden arvioidaan nyt olevan yli 12 biljoonan euron arvoiset.⁸ Valtioiden rajat ylittävässä kaupassa sääntöjen noudattamisesta aiheutuu yleensä pienemmille yrityksille enemmän kustannuksia kuin suuremmille yrityksille, mutta digitaalisen kaupan ansiosta pienetkin verkkoyritykset voivat hankkia asiakkaita kaikkialta maailmasta. Maailman suurimpana palvelujen viejänä EU:lla on oiva tilaisuus hyötyä tästä.

Digitaalinen vallankumous on myös herättänyt uusia kysymyksiä, jotka liittyvät kuluttajien ja heidän henkilötietojensa suojeluun EU:ssa ja kansainvälisesti. Komissio on sitoutunut varmistamaan, että EU:n kansalaisten yksityisyyden ja henkilötietojen suojaan liittyvien perusoikeuksien noudattaminen taataan tietosuojaa koskevilla vankoilta lainsäädäntöpuiteilla⁹. Henkilötietojen käsittelyä koskevista säännöistä ei neuvotella kauppasopimusten puitteissa eivätkä sopimukset vaikuta näihin sääntöihin.

Digitaalinen talous tarkoittaa kuitenkin myös sitä, että on puututtava uudentyppisiin kaupan esteisiin. Jotkin niistä vaikuttavat yrityksiin, jotka ovat erityisesti keskittyneet digitaalisten kanavien kautta käytävään kauppaan. Jotkin toiset taas vaikuttavat laajemminkin yrityksiin. Tietojen (mukaan luettuna taloudellisten, rahoituksellisten, tilastollisten ja tieteellisten tietojen) keruusta, tallentamisesta, käsittelystä ja siirrosta sekä digitalisoinnista on tullut olennainen osa modernia liiketoimintamallia, myös teollisuusyrityksissä. Ne ovat itse asiassa keskeisiä globaalien arvoketjujen kehittymiselle. Tämän seurauksena tietojen vapaasta liikkuvuudesta rajojen yli on tullut yhä tärkeämpää Euroopan yleisen kilpailukyvyn kannalta. Sääntely-yhteistyö, vastavuoroinen tunnustaminen ja standardien yhdenmukaistaminen ovat parhaita välineitä, jolla voidaan puuttua digitaalitalouden haasteisiin.

Digitaalisia sisämarkkinoita koskevassa strategiassa¹⁰ käsitellään monia näistä kysymyksistä EU:n sisällä. Eurooppalaiset yritykset kohtaavat kuitenkin edelleen eri puolilla maailmaa merkittäviä esteitä, kuten läpinäkymättömiä sääntöjä, valtion puuttumista asioihin ja perusteettomia tietojen säilyttämiseen ja tallentamiseen liittyviä vaatimuksia. Tietoturva on keskeisen tärkeä kaikille tietojen käsitteleville yrityksille. Myös digitaaliset infrastruktuurit sekä salausstandardit ja yhteiset standardit ovat tärkeitä globaaleissa arvoketjuissa ja kuuluvat sen vuoksi kauppapolitiikan piiriin. Lisäksi joillakin digitaalisia sisämarkkinoita

⁽⁸⁾ Unctad, Information Economy Report, 2015.

⁽⁹⁾ Euroopan komission ehdotus asetukseksi yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta (yleinen tietosuoja-asetus), COM(2012) 11.

⁽¹⁰⁾ Euroopan komission tiedonanto *Digitaalisten sisämarkkinoiden strategia Euroopalle*, COM(2015) 192.

koskevan strategian keskeisillä toimilla, kuten eurooppalaisella pilvipalvelualoitteella ja tekijänoikeusuudistuksella, on kansainvälinen ulottuvuus, jota voitaisiin käsitellä kauppasopimuksissa.

EU:n tavoitteena pitäisi olla sellaisten globaalien tasapuolisten toimintaedellytysten luominen, jotka eivät ole syrjiviä ja joissa ei esiinny perusteettomia tietojen säilyttämiseen liittyviä vaatimuksia. Euroopan olisi edistettävä tätä tavoitetta kahden-, monen- ja useanvälisillä foorumeilla.

Komissio aikoo hyödyntää vapaakauppasopimuksia ja palvelukauppasopimusta, jotta voitaisiin vahvistaa sääntöjä digitaalista kauppaa ja rajatylittäviä tietovirtoja varten ja torjua uusia digitaalisen protektionismin muotoja noudattaen täysimittaisesti EU:n tietosuojaan ja henkilötietojen suojaan liittyviä sääntöjä.

2.1.3. Tuetaan liikkuvuutta ja käsitellään muuttoliikettä

Ammattitaitoisten työntekijöiden tilapäisestä liikkuvuudesta on tullut kansainvälisten liiketoimien hoitamisen kannalta keskeisen tärkeää kaikille sektoreille. Se helpottaa vientiä ja tarjoaa tapoja paikata osaamisvajeita. Liikkuvuuden rajoitukset ovat yleisiä kansainvälisesti, ja ne voivat haitata kauppa- ja investointisopimusten täysimittaista hyödyntämistä. Ammattitaitoisten työntekijöiden liikkuvuus ei heikennä sosiaali- ja työainsäädäntöä.

Etenkin palveluntarjoajien tilapäisen liikkuvuuden taloudellinen potentiaali tuodaan esiin Euroopan muuttoliikeagendassa ¹¹. Siinä peräänkuulutetaan myös synergiaetujen parempaa hyödyntämistä eri politiikanalojen välillä, jotta voidaan kannustaa kolmansia maita yhteistyöhön muuttoliikkeeseen ja pakolaisiin liittyvissä kysymyksissä.¹² Kauppapolitiikassa olisi otettava huomioon laittomien muuttajien palauttamiseen ja takaisinottoon liittyvät poliittiset puitteet.

Komissio aikoo

- neuvotella suoraan tiettyjen tavaroiden ja laitteiden myyntiin (esim. insinööri- tai huoltopalvelut) liittyvän palveluntarjonnan liikkuvuudesta rinnakkain kyseisten tavaroiden markkinoillepääsyä koskevien neuvottelujen kanssa;
-
- tarjoutua sisällyttämään tiettyjä yrityksen sisäisiä siirtoja koskevan direktiivin¹³ tarjoamia etuuksia kauppa- ja investointisopimukseen vastineeksi siitä, että kauppakumppanit myöntävät vastavuoroisen kohtelun eurooppalaisille ammattilaisille;
- hyödyntää sinistä korttia koskevan direktiivin¹⁴ uudelleentarkastelua arvioidakseen mahdollisuuksia sisällyttää siihen maahantuloa ja oleskelua koskevia edellytyksiä kolmansien maiden kansalaisille, jotka tarjoavat palveluja tilapäisesti, kauppasopimukseen sisältyvien EU:n sitoumusten mukaisesti;
- edistää ammattipätevyysien tunnustamista kauppasopimuksissa;
- parantaa synergiaa kauppapolitiikan sekä EU:n palauttamis- ja takaisinottopolitiikan ja viisumimenettelyjen helpottamisen välillä, jotta varmistetaan paremmat tulokset koko EU:n kannalta; ja
- tukea EU:n rahoittamia vaihto- ja koulutusohjelmia ja muita valmiuksien parantamiseen tähtääviä ohjelmia sekä portaaleja, joilla helpotetaan vapaakauppasopimusten liikkuvuusmääräysten tehokasta hyödyntämistä.

2.1.4. Vahvistetaan kansainvälistä sääntely-yhteistyötä

Tuotteisiin ja palveluihin sovellettavat vaatimukset vaihtelevat suuresti eri puolilla maailmaa, toisinaan kulttuurierojen ja yhteiskunnan valintojen vuoksi mutta usein pelkästään siksi, että sääntelyä on kehitetty eristyksissä. Tällaisesta sääntelyn hajanaisuudesta aiheutuu merkittäviä lisäkustannuksia tuottajille, joiden on muutettava tuotteitaan ja/tai käytävä läpi päällekkäisiä vaatimustenmukaisuusarviointoja ilman, että turvallisuus lisääntyisi tai että siitä olisi muuta yleistä hyötyä. Joissakin tapauksissa kyseessä on silkkä piiloprotektionismi.

⁽¹¹⁾ Euroopan komission tiedonanto *Euroopan muuttoliikeagenda*, COM(2015) 240.

⁽¹²⁾ Euroopan komission tiedonanto *Palauttamista koskeva EU:n toimintaohjelma*, COM(2015) 453.

⁽¹³⁾ Direktiivi 2014/66/EU, 15.5.2014, EUVL L 157.

⁽¹⁴⁾ Neuvoston direktiivi 2009/50/EY, 25.5.2009, EUVL L 155.

Tällaiset kustannukset ovat erityisen merkittäviä pk-yrityksille ja voivat muodostaa ylitsepääsemättömän esteen niiden markkinoillepääsulle.

Ongelmia on toki helpompi ratkoa kahdenvälisissä neuvotteluissa, mutta alueellisilla ja globaaleilla ratkaisuilla on suurempi vaikutus. Kansainvälisen sääntely-yhteistyön vahvistaminen helpottaa kaupan edistämistä, kohottaa globaaleja standardeja, tehostaa sääntelyä ja auttaa sääntelijöitä hyödyntämään paremmin rajallisia resursseja. Se on tehtävä niin, ettei rajoiteta valtioiden oikeutta toimia oikeutettujen poliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi (ks. 4.1.1). Strategisten kauppakumppaneiden, kuten Yhdysvaltojen ja Japanin, kanssa saavutettu edistys antaa uutta pontta toimille eri elimissä, kuten YK:n Euroopan talouskomissiossa (UNECE) moottoriajoneuvojen osalta, kansainvälisessä yhdenmukaistamiskonferenssissa lääkkeiden osalta tai terveys- ja kasvinsuojelutoimiin liittyvissä kansainvälisissä standardointilaitoksissa kuten Codex Alimentarius -komissiossa elintarvikkeiden osalta. Tärkeässä asemassa ovat myös kansainväliset standardointijärjestöt (ISO, IEC, ITU). WTO voisi vahvistaa rooliaan hyvien sääntelykäytäntöjen edistämisessä.

Komissio aikoo

- ottaa sääntelykysymykset esiin prioriteettina neuvotteluissa ja pyrkii tiivistämään yhteistyötä kansainvälisillä sääntelyfoorumeilla niin, että säilytetään korkeat eurooppalaiset standardit.
- jatkaa pyrkimyksiään tullien ulkopuolisten esteiden poistamiseksi sopimusten täytäntöönpanolla ja sääntely-yhteistyöllä.

2.1.5. Varmistetaan tullin tehokas hallinnointi

Tavaroiden liikkuvuuden tehokas hallinnointi kansainvälisten hankintaketjujen läpi on ratkaisevan tärkeää. Sillä varmistetaan, että helpotetaan kauppaa, suojataan EU:n ja sen jäsenvaltioiden rahoituksellisia ja taloudellisia etuja ja noudatetaan kauppaa koskevia säädöksiä. Virastojen EU:ssa ja muualla maailmassa on hallittava ja minimoitava monenlaisia globaalista kaupasta aiheutuvia riskejä. Tässä tarvitaan riskeihin liittyvien tietojen tehokkaampaa vaihtoa (ottaen asianmukaisesti huomioon henkilötietojen ja liikesalaisuuksien suoja), tulli- ja muiden viranomaisten välistä koordinoitua ja tiiviimpää kansainvälistä yhteistyötä. Kaupan helpottamista koskevien WTO:n sääntöjen ja kahdenvälisen sopimusten täytäntöönpano ja niiden sisällyttäminen tuleviin vapaakauppasopimuksiin ovat yhä tärkeämpiä kauppapolitiikan ulottuvuuksia.

Komissio aikoo hyödyntää parhaalla mahdollisella tavalla nykyistä vastavuoroista hallinnollista avunantoa ja edistää EU:n kauppakumppaneiden parissa valtuutettuja talouden toimijoita koskevien ohjelmien käyttöä, jotta voidaan puuttua riskeihin globaaleissa hankintaketjuissa.

2.1.6. Varmistetaan energian ja raaka-aineiden saatavuus

Kun otetaan huomioon EU:n riippuvuus tuoduista resursseista, energian ja raaka-aineiden saatavuus on ratkaisevan tärkeää EU:n kilpailukykyyn kannalta. Kauppasopimuksilla voidaan parantaa saatavuutta asettamalla syrjimättömyyttä ja kauttakulkua koskevia sääntöjä, torjumalla kotimaisuusastetta koskevia vaatimuksia, kannustamalla energiatehokkuuteen ja uusiutuvilla energialähteillä käytävään kauppaan sekä varmistamalla, että valtio-omisteiset yritykset kilpailevat muiden yritysten kanssa tasapuolisesti markkinaperiaatteiden mukaisesti. Tällaisissa toimissa on noudatettava täysimääräisesti kunkin maan itsemääräämisoikeutta omien luonnonvarojensa suhteen eikä saa estää toimia, joilla suojellaan ympäristöä, mukaan luettuna ilmastonmuutoksen torjunta.

Komissio aikoo ehdottaa osana Euroopan energiaunionin¹⁵ perustamiseen tähtäviä laajempia toimia ja raaka-ainealoitteen¹⁶ mukaisesti kuhunkin kauppasopimukseen energiaa ja raaka-ainetta käsittelevää lukua.

⁽¹⁵⁾ Komission tiedonanto *Joustavaa energiaunionia ja tulevaisuuteen suuntautuvaa ilmastonmuutospolitiikkaa koskeva puittestrategia*, COM(2015) 80.

⁽¹⁶⁾ Komission tiedonanto *Raaka-aineita koskeva aloite*, COM(2008) 699.

2.1.7. Suojataan innovointia

Luovuus, tutkimus ja suunnittelu ovat olennaisen tärkeitä arvoketjutaloudessa. Niiden osuus EU:n työllisyydestä on kolmannes ja EU:n viennistä 90 prosenttia.¹⁷ Ne ovat kuitenkin erityisen haavoittuvia teollis- ja tekijänoikeuksien heikon suojan ja täytäntöönpanon valvonnan suhteen muilla lainkäyttöalueilla, ja niihin kohdistuu toisinaan teknologian pakkosiirtoja. Erityisen haavoittuvia ovat pk-yritykset. EU:n kauppapolitiikalla on tuettava innovatiivisia ja korkealaatuisia tuotteita suojaamalla kaikkia teollis- ja tekijänoikeuksia, mukaan luettuna patentit, tavaramerkit, tekijänoikeudet, mallit ja maantieteelliset merkinnät, samoin kuin liikesalaisuuksia. Tässä ei ole kyse pelkästään sääntöjen ja menettelyjen määrittelystä vaan myös niiden täytäntöönpanon takaamisesta.

Komissio aikoo

- voimistaa teollis- ja tekijänoikeuksien suojaa ja täytäntöönpanoa vapaakauppasopimuksissa ja WTO:ssa¹⁸ ja toimia yhdessä kauppakumppaneiden kanssa petosten torjumiseksi; ja
- edistää edelleen kunnianhimoista globaalia terveysohjelmaa¹⁹ ja lääkkeiden parempaa saatavuutta köyhissä maissa, mukaan luettuna lääkkeitä koskeva pysyvä poikkeuslupa vähiten kehittyneille maille teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyviä näkökohtia (TRIPS) koskevan WTO:n sopimuksen nojalla.

2.2. Täytetään lupaukset: täytäntöönpano, noudattaminen, pienyritykset ja työntekijät

2.2.1. Parannetaan täytäntöönpanoa

EU:lla on eniten maailmassa erilaisia vapaakauppasopimuksia, ja nyt haasteena on varmistaa, että ne saavat aikaan toivotun vaikutuksen kaikkien kannalta. Esimerkiksi EU:n ja Etelä-Korean vapaakauppasopimuksen erinomaisista tuloksista huolimatta yritykset eivät hyödynnä täysimääräisesti sopimuksen tarjoamia alennettuja tariffeja. Sopimuksen ensimmäisen täytäntöönpanovuoden aikana EU:n viennistä vain 40 prosentissa hyödynnettiin vapaakauppasopimuksen luomia mahdollisuuksia ja 60 prosenttiin sovellettiin edelleen tarpeettomia tulleja. Etuuksien tehokas käyttö on nyt parantunut niin, että se kattaa kaksi kolmasosaa EU:n viennistä, mutta suuret erot käyttöasteessa jäsenvaltioiden välillä (Kypros, Latvia ja Itävalta 80 % ja Viro, Malta ja Bulgaria enintään 40 %) ja suuremmat käyttöasteet Etelä-Korean yrityksissä (80 %) vaikuttavat osoittavan, että tämän ja EU:n muiden kauppasopimusten täytäntöönpanon tehostamiseksi voitaisiin vielä toteuttaa toimia.

Täytäntöönpanon parantaminen on komission, jäsenvaltioiden, Euroopan parlamentin ja sidosryhmien yhteisellä vastuulla. Komission olisi puututtava esimerkiksi monimutkaisiin alkuperäsääntöihin ja tullimenettelyihin samoin kuin riittämättömiin tietoihin ja tukeen. Jäsenvaltioilla on ratkaisevan tärkeä asema EU:n tullijärjestelmän hallinnossa ja täytäntöönpanossa sekä kaupan ja investointien edistämisessä. Euroopan parlamentin rooli on erityisen tärkeä kauppasopimuksiin sisältyvien kestävästä kehityksestä koskevien lukujen täytäntöönpanossa (ks. 4.2.2).

Komissio aikoo

- pyrkiä yksinkertaisiin ja johdonmukaisiin alkuperäsääntöihin ja tarjota käyttäjätasoisia tietoja kauppaan liittyvistä mahdollisuuksista. Tämä on erityisen tärkeää pk-yritysten kannalta;
- tiivistää yhteistyötä tulliviranomaisten välillä, varmistaa unionin tullikoodeksissa säädettyjen yksinkertaistettujen tullimuodollisuuksien täytäntöönpanon jäsenvaltioissa ja tehdä jäsenvaltioiden kanssa yhteistyötä tehokkaimpien sähköisten järjestelmien, myös sähköisten maksujen, käyttämiseksi;
- ehdottaa vahvistettua yhteistyökumppanuutta jäsenvaltioiden, Euroopan parlamentin ja sidosryhmien kanssa kauppasopimusten täytäntöönpanossa. Tämä laajentaisi ja vahvistaisi nykyistä markkinoillepääsyä koskevaa

⁽¹⁷⁾ Euroopan patenttinvirasto ja sisämarkkinoiden harmonisointivirasto, Industry-Level Analysis Report "IPR-intensive industries: contribution to economic performance and employment in the EU", 2013.

⁽¹⁸⁾ Komission tiedonanto *Kauppa, kasvu ja henkinen omaisuus*, COM(2014) 389.

⁽¹⁹⁾ Komission tiedonanto *EU ja globaali terveys*, KOM(2010) 128.

kumppanuutta kaupan ja investointien esteiden poistamisesta myös vapaakauppasopimusten täytäntöönpanoon, mukaan luettuna tietoisuuden lisääminen, tulliyhteistyötoiminta, kaupan helpottaminen ja kestävä kehitys; ja

- raportoida vuosittain tärkeimpien vapaakauppasopimusten täytäntöönpanosta ja tehdä EU:n kauppasopimusten toimivuudesta syvällisemmän jälkiarvioinnin, jossa tarkastellaan eri sektoreita ja jäsenvaltioita ja sopimuksen vaikutuksia kumppanimaiden talouteen valituissa tapauksissa.

2.2.2. Vahvistetaan EU:n oikeuksien täytäntöönpanon valvontaa

EU:n on varmistettava, että sen kumppanit noudattavat sääntöjä ja sitoumuksiaan. Tämä on välttämätöntä niin taloudelliselta kuin poliittiseltakin kannalta. Perustana tälle on komission ja jäsenvaltioiden harjoittama jatkuva seuranta ja yhteistyö kumppaneiden kanssa. Jos diplomaattiset keinot eivät toimi, EU kääntyy epäröimättä WTO:n riitojenratkaisumenettelyn puoleen. EU on yksi aktiivisimmista ja menestyneimmistä WTO:n riitojenratkaisumenettelyn käyttäjistä, ja se asettaa etusijalle tapaukset, joilla on vankka oikeudellinen perusta, taloudellista merkitystä ja systeemistä vaikutusta.²⁰

Kauppasopimusten potentiaalisten etujen on oltava kaikkien EU:n jäsenvaltioiden saatavilla. Tämä edellyttää tiivistä yhteistyötä komission, jäsenvaltioiden ja EU:n tuotannonalojen välillä, jotta voidaan puuttua esimerkiksi toistuviin markkinoillepääsyä koskeviin hakemuksiin, joiden tulokset saattavat erota toisistaan ja aiheuttaa tarpeettomia viiveitä ja kustannuksia. Tämä koskee erityisesti maatalous- ja elintarvikesektoria, jolla EU on maailman suurin viejä muttei ehkä hyödynnä täysimääräisesti tätä potentiaalia tällaisten esteiden vuoksi. EU:n tunnustaminen yhdeksi yksiköksi maatalous- ja elintarvikesektorilla on keskeisen tärkeää, jotta voidaan varmistaa, että kaikkea vientiä EU:n 28 jäsenvaltiosta kohdellaan yhtäläisesti. Samaan aikaan EU:ssa on pohdittava, miten voidaan tarjota kauppakumppaneille niiden haluamat takeet ongelmaan puuttumiseksi.

EU:ssa on myös otettava tiukka kanta hyvän kauppatavan vastaisten käytäntöjen torjumiseksi polkumyynnin ja tukien vastaisilla toimenpiteillä. Tämä on välttämätöntä, jotta voidaan pitää yllä EU:n sitoutuminen avoimiin markkinoihin. EU on yksi kaupan suojavälineiden suurimmista käyttäjistä maailmanlaajuisesti. Se varmistaa, että menettelyjä noudatetaan tinkimättä, ja ottaa huomioon koko unionin edun.

Komissio aikoo

- laatia talousdiplomatian alalle koordinoitunutta lähestymistavan, jolla varmistetaan, että EU:n kaikki diplomaattiset resurssit otetaan käyttöön EU:n kauppaa- ja investointietujen tueksi;
- käyttää tarvittaessa riitojenratkaisumenettelyjä, myös vapaakauppasopimuksissa;
- käyttää sovittelumenettelyä, josta sovittiin tuoreissa vapaakauppasopimuksissa, jotta voidaan poistaa tullien ulkopuolisia esteitä nopeasti;
- kartoittaa tapauksia, joissa olisi toimivinta hyödyntää EU:n sisämarkkinoiden saavutuksia – etenkin maatalous- ja elintarvikesektorilla – jotta voidaan parantaa markkinoillepääsyä edelleen. Komissio puuttuu myös tapauksiin, joissa kauppakumppanit harjoittavat syrjintää EU:n jäsenvaltioiden välillä;
- kiinnittää erityistä huomiota kaupan suojatoimenpiteissä tukiin ja yhä ongelmallisempaan toimenpiteiden kiertämiseen; ja
- kerätä tietoa kaupan suojavälineiden käytöstä ja arvioida niiden tehokkuutta ja toimivuutta.

2.2.3. Kiinnitetään enemmän huomiota pienyrityksiin

Uusille markkinoille siirtymisestä aiheutuvat kustannukset kohdistuvat raskaammin pk-yrityksiin kuin suurempiin yrityksiin. Sijoittautumisesta, vaatimustenmukaisuuden arvioinnista, tuotteiden luvista ja ammattipätevyyden tunnustamisesta saattaa aiheutua samat nimelliset kustannukset. Niillä on kuitenkin

²⁰ https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_by_country_e.htm

suurempi vaikutus pk-yrityksiin, joilla on vähemmän resursseja kansainvälistymiseen, uusien markkinoiden hankkimiseen, kaupan ja investointien esteiden poistamiseen ja sääntelyn noudattamiseen. Tämän vuoksi kauppasopimuksilla tehtävän esteiden poistamisen ja sääntelyn yhdenmukaistamisen pitäisi hyödyttää erityisesti pk-yrityksiä.

Sama vinoutuminen pätee markkinoillepääsymahdollisuuksia koskevien tietojen saantiin. Suurilla yrityksillä on ehkä varaa sääntelyvaatimuksia käsittelevään oikeudelliseen ja taloudelliseen neuvontaan, mutta pk-yrityksille tämä on vaikeampaa. Vapaakauppasopimuksista voi olla apua esimerkiksi niin, että perustetaan viranomaisten verkkosivustoja, jotka toimivat yhden palvelupisteen periaatteella ja tarjoavat kaikki tiedot tuotteita koskevista vaatimuksista.

Komissio aikoo

- sisällyttää neuvotteluihin pk-yrityksiä koskevia säännöksiä, mukaan luettuna pk-yrityksille suunnatut verkkoportaalit, joiden kautta saa helpommin tietoja tuotevaatimuksista ulkomaisilla markkinoilla, vapaakauppasopimusten tarjoamista mahdollisuuksista ja saatavilla olevasta tuesta;
- ottaa huomioon pk-yritysten erityispiirteet kaikissa kauppaa- ja investointineuvottelujen luvuissa;
- koordinoida kansallista kaupanedistämispolitiikkaa ja pk-yritysten kansainvälistymispyrkimyksiä esimerkiksi vahvistetun täytäntöönpanokumppanuuden puitteissa; ja
- seurata säännöllisesti pk-yritysten kohtaamia esteitä tietyillä markkinoilla ja tehdä tiiviimpää yhteistyötä pk-yrityksiä edustavien elinten kanssa ymmärtääkseen paremmin niiden tarpeita.

2.2.4. Otetaan käyttöön tehokkaampia välineitä, jolla autetaan työntekijöitä mukautumaan muutoksiin

Kuten on todettu, kauppa on merkittävä työllisyyden lähde Euroopassa ja lähes joka seitsemäs työpaikka EU:ssa liittyy vientiin. Kauppaan liittyy myös rakenteellisia muutoksia, jotka auttavat valmistelemaan taloutta tulevaisuuden työpaikkojen luomista varten. Muutokseen voi kuitenkin liittyä tilapäisiä negatiivisia vaikutuksia, jotka kohdistuvat joihinkin alueisiin ja työntekijöihin, jos uusi kilpailu osoittautuu liian intensiiviseksi joillekin yrityksille. Komissio ottaa nämä realiteetit huomioon kauppaneuvotteluissa niin, että varmistetaan riittävä siirtymäkausi, jätetään jotkin sektorit ulkopuolelle tai käytetään tariffikiintiöitä ja suojalausekkeita. Kun uusia kauppasopimuksia pannaan täytäntöön, negatiiviset vaikutukset ovat tämän tuloksena yleensä vähäisiä, kuten EU:n ja Etelä-Korean vapaakauppasopimus osoitti. Ennen sopimuksen voimaantuloa esitetystä varaumista huolimatta se ei johtanut tuonnin jyrkkään kasvuun eikä EU:n tuotannonalan vahingoittumiseen eikä myöskään ollut tarvetta ottaa käyttöön sopimuksessa määrättyä valvontamekanismia tai käynnistää suoja-toimenpidetutkimusta.

Tämänkaltainen muutos ei kuitenkaan ole pieni sellaisten ihmisten kannalta, joihin se vaikuttaa suoraan. Kyseessä on vakava henkilökohtainen haaste. Uuden työpaikan löytäminen tarkoittaa usein uusien taitojen oppimista, uusiin työskentelytapoihin mukautumista tai ehkä toiselle alueelle tai toiseen jäsenvaltioon muuttamista, jotta voi hyödyntää työllistymismahdollisuuksia. Mikään näistä ei ole yksinkertaista. Sen vuoksi ihmiset tarvitsevat aikaa ja tukea voidakseen ennakoida muutoksia ja mukautua niihin.

Muutoksen aktiivinen hallinta on sen vuoksi olennaisen tärkeää, jotta voidaan varmistaa, että globalisaation edut jakautuvat oikeudenmukaisesti ja että negatiivisia vaikutuksia lievennetään. Markkinoiden avaamisen sosiaalisiin seurauksiin on puututtava.

On EU:n ja jäsenvaltioiden vastuulla varmistaa, että aktiivisella työmarkkinapolitiikalla annetaan työpaikkansa menettäneille mahdollisuus löytää uusi työpaikka nopeasti joko kilpailukykyisemmistä yrityksistä samalla sektorilla tai täysin uudessa ammatissa. **Komissio toteuttaa työllisyys- ja kasvustrategiaa, jolla pyritään helpottamaan uusien ja kestävien työpaikkojen luomista EU:ssa.** Koulutuspolitiikka on tässä yksi keskeisistä tekijöistä, ja sillä on tuettava jatkuvaa taitojen kehittämistä, jotta työntekijät ovat valmiita tulevaisuuden työpaikkoihin. EU:n rakenne- ja investointirahastot tukevat tätä tavoitetta.

Myös Euroopan globalisaatorahastosta (EGR) tarjotaan tukea yhteisöille, joihin kohdistuu kertaluonteisia, selvästi määriteltyjä työpaikkojen menetyksiä, kuten tuotantolaitoksen sulkeminen EU:ssa kansainvälisen kilpailun tai ulkoistamisen vuoksi. EGR:n mahdollisia toimia varten varattuja varoja ei ole vielä

tähän mennessä käytetty täysimääräisesti minään vuonna. Loput varatuista varoista voitaisiin käyttää hyödyllisesti, jos maksuperusteita laajennettaisiin.

Komissio aikoo

- tarkastella EGR:n toimintaa tehostaakseen sitä; ja
- kuulla tiiviimmin työmarkkinaosapuolia kaupan ja investointien mahdollisista vaikutuksista työllisyyteen etenkin sosiaalisten vaikutustenarviointien puitteissa.

3. Avoimempaa kauppaa- ja investointipolitiikkaa

Kauppapolitiikasta on käyty nyt keskustelua enemmän kuin koskaan viime vuosina, ja monet ovat kysyneet, onko sen tarkoituksena tukea laajoja eurooppalaisia etuja ja periaatteita vaiko vain kapeasti suurten yritysten tavoitteita. Sääntelykysymyksiin keskittyminen hiljattaisissa neuvotteluissa, etenkin TTIP-neuvotteluissa, on tulkittu joillakin tahoilla EU:n sosiaaliseen ja sääntelymalliin kohdistuvaksi uhkaksi. Lisäksi EU sai investointisuojaan ja riitojenratkaisuun liittyvää vastuuta Lissabonin sopimuksella, ja tämä on herättänyt kiihkeää keskustelua siitä, heikentävätkö jäsenvaltioissa tähän mennessä tällaisen suojan takaamiseksi kehitetyt mekanismit EU:n ja sen jäsenvaltioiden oikeutta sääntelyyn. Kolmas näkökohta kaupasta käytävissä julkisessa keskustelussa on se, että kuluttajilla on aiempaa enemmän tietoa ja he ovat huolissaan tuotantopaikkojen sosiaalisista ja ympäristöolosuhteista eri puolilla maailmaa samoin kuin ihmisoikeuksien noudattamisesta. Vapaakauppasopimusten vaikutuksia muihin kuin kumppanimaihin, etenkin vähiten kehittyneisiin maihin, tutkitaan yhä tarkemmin.

Komissio ottaa nämä seikat vakavasti. Poliittisen päätöksenteon on oltava läpinäkyvää, ja keskustelun on perustuttava tosiseikkoihin. Poliittisessa päätöksenteossa on otettava huomioon EU:n sosiaalisessa mallissa ihmisiä huolestuttavat seikat. Komission on harjoitettava politiikkaa, joka hyödyttää koko yhteiskuntaa, edistää eurooppalaisia ja universaaleja standardeja ja arvoja puhtaasti taloudellisten etujen ohella ja painottaa enemmän kestävästä kehityksestä, ihmisoikeuksista, kuluttajansuojaa, veronkierron torjumista ja vastuullista ja reilua kauppaa.

3.1. Työskennellään tiiviimmin yhdessä jäsenvaltioiden, Euroopan parlamentin ja kansalaisyhteiskunnan edustajien kanssa

Lainsäädäntövallan käyttäjänä yhdessä neuvoston kanssa myös Euroopan parlamentilla on keskeinen rooli kauppapolitiikan demokraattisen valvonnan ja sitä koskevan vastuuvollisuuden varmistamisessa. Parlamentti ja komissio ovat tehostaneet vuorovaikutustaan niin, että varmistetaan parlamentin tiivis osallistuminen neuvottelujen kaikkiin vaiheisiin.

Komissio myös vauhdittaa toimiaan, joilla edistetään tietoon perustuvaa keskustelua jäsenvaltioissa ja perusteellisempaa vuoropuhelua kansalaisyhteiskunnan kanssa. Tämä tarjoaa tilaisuuden lisätä ihmisten tietoisuutta käynnissä olevista ja suunnitelluista kauppaa- ja investointineuvotteluista ja saada palautetta asiaan liittyviltä sidosryhmiltä.

Parempaa sääntelyä koskevan agendan²¹ periaatteiden mukaisesti kaikille merkittävälle aloitteille kauppapolitiikan alalla tehdään vaikutusten arviointi. Tärkeistä kauppasopimuksista käytävien neuvottelujen aikana komissio tekee kestäväan kehitykseen kohdistuvien vaikutusten arvioinnin, jossa on mahdollista tehdä syvällisempi analyysi kauppasopimusten mahdollisista taloudellisista, sosiaalisista ja ympäristövaikutuksista mm. pk-yrityksiin, kuluttajiin, tiettyihin talouden sektoreihin, ihmisoikeuksiin ja kehittyviin maihin. Komissio analysoi sopimusten taloudellisia vaikutuksia myös niiden tekemisen jälkeen ja tekee jälkiarviointeja niiden täytäntöönpanon jälkeen. Vaikutustenarvioinnit ja muut arvioinnit ovat ratkaisevan tärkeitä, jotta voidaan muotoilla vakaata, avointa ja näyttöön perustuvaa kauppapolitiikkaa.

⁽²¹⁾ Euroopan komission tiedonanto: *EU-agenda: paremmalla sääntelyllä parempiin tuloksiin*, COM(2015) 215.

Komissio aikoo

- tehdä säännönmukaisesti kaikissa neuvotteluissa Euroopan parlamentin kanssa samanlaista tiivistä yhteistyötä kuin TTIP:n yhteydessä;
- ottaa aktiivisesti kansalaisyhteiskunnan edustajat ja yleisesti kansalaiset mukaan kansalaisyhteiskunnan ja kansalaisten vuoropuhelun puitteissa. Komission jäsenet aikovat vieraila säännöllisesti jäsenvaltioissa ja kansallisissa parlamenteissa; ja
- kehottaa kansallisia hallituksia toimimaan aktiivisemmin kauppaan liittyvissä keskusteluissa.

3.2. Tehdään poliittisesta päätöksenteosta avoimempaa

Avoimuus on paremman sääntelyn perusta. Avoimuuden puute heikentää EU:n kauppapolitiikan legitimitettä ja kansalaisten luottamusta. Kauppaneuvotteluihin vaaditaan enemmän avoimuutta, etenkin kun niissä käsitellään sääntelyn kaltaisia sisäpoliittisia kysymyksiä. Komissio on vastannut näihin vaatimuksiin ennennäkemättömällä tavalla erityisesti julkaisemalla EU:n neuvotteluehdotuksia. Samoin neuvosto on julkaissut TTIP- ja TiSA-neuvotteluohjeita. Komissio julkaisee lisäksi verkkosivuillaan tietoja kaikkien Euroopan komission jäsenten, kabinettien ja pääjohtajien pitämistä kokouksista asiaan liittyvien edustajien kanssa.

Avoimuutta olisi sovellettava neuvottelukierroksen kaikissa vaiheissa tavoitteiden asettamisesta itse neuvotteluihin ja neuvottelujen jälkeisessä vaiheessa.

Jo voimassa olevien toimenpiteiden lisäksi komissio aikoo

- käynnistysvaiheessa kehottaa neuvostoa julkistamaan kaikki vapaakauppasopimuksiin liittyvät neuvotteluohjeet heti niiden hyväksymisen jälkeen;
- neuvottelujen aikana laajentaa TTIP-käytäntöä EU-tekstien julkaisemisesta verkossa kaikkiin kauppa- ja investointineuvotteluihin ja tehdä selväksi kaikille uusille kumppaneille, että neuvottelut on käytävä avoimesti; ja
- neuvottelujen päättämisen jälkeen julkaista välittömästi sopimustekstin sellaisenaan odottamatta, että oikeudellinen tarkistus saadaan päätökseen.

Avoimuutta olisi lisättävä myös kaupan suojatoimenpiteiden alalla. Vaikka EU:n toiminta ylittää jo nyt avoimuutta koskevat WTO-standardit, enemmänkin voidaan tehdä.

Komissio aikoo

- vuoden 2016 alkupuoliskolta lähtien lisätä avoimuutta kaupan suojatoimenpiteitä koskevissa tapauksissa asianomaisina olevien osapuolten kannalta esimerkiksi asettamalla saataville useampia asiakirjoja asiaa käsittelevän verkkosivuston kautta;
- myös vuoden 2016 alkupuoliskolta lähtien lisätä avoimuutta kansalaisille esimerkiksi julkaisemalla ei-luottamuksellisen version valituksista ja voimassa olevien toimenpiteiden tarkastelupyynnöistä, myös toimenpiteiden voimassaolon päättymistä koskevista tarkastelupyynnöistä; ja
- tutkia aloitteita, joilla avoimuutta voitaisiin vielä lisätä keskipitkällä aikavälillä, esimerkiksi parantamalla polkumyynnin ja tukien vastaisten tutkimusten asiakirjojen saatavuutta asianomaisten osapuolten oikeudellisten edustajien kannalta ja antamalla yleinen pääsy ei-luottamuksellisiin asiakirjoihin.

4. Arvoihin perustuva kaupp- ja investointipolitiikka

Komissio aikoo muuttaa enemmän kuin vain poliittista päätöksentekoprosessia kaupan alalla. Kansalaiset ovat huolissaan merkittävistä aiheista, kuten siitä, miten sääntelyä ja investointeja käsitellään kauppasopimuksissa ja onko EU:n kauppapolitiikka yleisempien eurooppalaisten arvojen mukaista.

4.1. Reagoidaan nopeammin sääntelyä ja investointeja koskeviin kansalaisten odotuksiin

4.1.1. Varmistetaan, että kuluttajat voivat luottaa globaalissa taloudessa ostamiinsa tuotteisiin

Kuluttajat ovat saaneet etua kaupan esteiden poistamisesta saamalla enemmän valinnanvaraa edullisemmilla hinnoilla. Tänä päivänä eurooppalaiset voivat hankkia tuotteita kaikilta mantereilta ja ostaa palveluita matkustamisen helpottumisen ja digitaalisten verkkojen ansiosta. Uusilla kauppasopimuksilla valinnanvaraa voidaan lisätä ja hintoja laskea entisestään. Kuluttajat ottavat kuitenkin myös huomioon käyttämiensä tuotteiden turvallisuuden ja sen, miten niiden tuottamisessa on noudatettu ihmisoikeuksia, työntekijöiden oikeuksia ja ympäristönsuojelua.

Kuluttajilla on oikeus tietää, mitä he ostavat, jotta he pystyvät tekemään valistuneita päätöksiä. EU:n sisämarkkinoiden säännöt tarkoittavat sitä, että kuluttajat voivat luottaa täysin toisesta EU:n jäsenvaltiosta ostamiinsa tavaroihin ja palveluihin. Terveyden, turvallisuuden, kuluttajien, työntekijöiden ja ympäristön suojelua koskevat EU-säännöt kuuluvat eniten suojaa tarjoavien ja tehokkaimpien sääntöjen joukkoon maailmassa. Sama ei kuitenkaan päde kaikkialla. Avoimessa globaalissa taloudessa, jossa tuotteita tuotetaan kehittyneiden ja kehittyvien talouksien välillä risteilevissä arvoketjuissa, suurena haasteena on taata, että kuluttajat voivat suhtautua luottavaisesti ostamiinsa tuotteisiin. Komission on otettava nämä tosiseikat huomioon.

EU:n kaupp- ja investointipolitiikalla on vastattava kuluttajien huolenaiheisiin vahvistamalla yritysten sosiaalista vastuuta koskevia aloitteita ja due diligence -periaatteita koko tuotantoketjussa niin, että keskitytään ihmisoikeuksien noudattamiseen ja sosiaaliin – mukaan luettuna työntekijöiden oikeudet – ja ympäristönäkökohtiin arvoketjuissa (ks. 4.2.3). Samalla jäsenvaltioiden hallitusten on myös hoidettava tehtävänsä ja pantava täytäntöön tavaroita ja palveluja koskevat EU-säädökset niin tuotujen kuin kotimaassa tuotettujen tuotteiden osalta.

Sääntely-yhteistyöllä (ks. 2.1.4) voidaan myös osaltaan edistää korkeita standardeja. Sitouttamalla kauppakumppanit sääntely-yhteistyöhön komissio voi vaihtaa ideoita ja hyviä toimintatapoja ja edistää EU:n standardeja niin, että kuluttajat kaikkialla pystyvät saamaan etua korkeimmista ja tehokkaimmista suojataseista. Kauppasopimukset ovat tapa antaa poliittista pontta tällaiselle vuoropuhelulle. Perinteisistä kauppaneuvotteluista poiketen sääntely-yhteistyössä ei kuitenkaan ole kyse myönnytyksistä tai yhden säännöksen vaihtamisesta toiseen.

Komissio

- lupaa EU:n kauppapolitiikan mukaisesti, ettei yksikään EU:n kauppasopimus johda heikompaan kuluttajien, ympäristön tai sosiaaliseen ja työntekijöiden suojaan kuin Euroopan unionissa tällä hetkellä tarjottu suoja eikä rajoita EU:n ja jäsenvaltioiden kykyä toteuttaa tarvittavia toimenpiteitä oikeutettujen poliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi sen suojan tason perusteella, jota ne pitävät asianmukaisena. Kauppasopimukseen liittyvien suojan tason muutosten ainoa suunta on ylöspäin;
- aikoo toimia kuluttajajärjestöjen, asiantuntijaryhmien ja asiaankuuluvien kansalaisjärjestöjen kanssa sen varmistamiseksi, että kaupp- ja investointipolitiikka vastaa kuluttajien vaatimuksia; ja
- aikoo analysoida tarkemmin kauppapolitiikan vaikutusta kuluttajiin sekä vaikutustenarvioinneilla että jälkiarvioinneilla.

4.1.2. Edistetään uudenlaista lähestymistapaa investointeihin

Investointien edistäminen on komission taloudellisten prioriteettien keskiössä, mutta investointisuoja ja välimiesmenettely ovat saaneet aikaan kiihkeän väittelyn, etenkin TTIP-neuvottelujen puitteissa, oikeudenmukaisuudesta ja tarpeesta säilyttää viranomaisten oikeus säännellä EU:ssa ja kumppanimaissa.

Viimeisten 50 vuoden aikana valtioiden välille on muodostunut yli 3 200 kahdenvälisen investointisopimuksen tiheä maailmanlaajuinen verkko. Näistä investointien suojaamiseen ja edistämiseen pyrkivistä sopimuksista 1 400:ssa on mukana EU:n jäsenvaltioita.

Nykyisissä keskusteluissa on tuotu esiin moniin näihin sopimuksiin sisältyvien määräysten väärinkäytön riskit samoin kuin avoimuuden ja välimiesten riippumattomuuden puute. Uudistustarve on nyt tunnustettu globaalisti, ja vaikka käytännössä kaikki maat kuuluvat osana globaaliin investointijärjestelmään ja niillä on siinä konkreettinen asema, yksikään ei vaikuta olevan siihen täysin tyytyväinen, kuten hiljattaisessa Unctad-raportissa²² todettiin. Kysymyksenä ei ole, pitäisikö järjestelmää muuttaa, vaan miten se pitäisi tehdä. Tilanteen säilyttäminen ennallaan ei ole vaihtoehto, mutta investointisuojan perustavoite pätee edelleen, koska ulkomaisiin investoijiin kohdistuu edelleen syrjintää ja omistusoikeuksien loukkaaminen on edelleen ongelma.

EU:lla on parhaat mahdollisuudet – ja sillä on erityinen vastuu – johtaa globaalin investointijärjestelmän uudistusta sen perustajana ja keskeisenä toimijana. Komissiolla on investointisuojaan liittyviä uusia velvollisuuksia sen jälkeen, kun Lissabonin sopimuksella siirrettiin EU:lle toimivaltaa tällä alalla, ja se on asettanut uudistuksen etusijalle ja on valmis ottamaan johtoaseman globaalisti. Se on jo ryhtynyt uudistamaan järjestelmää TTIP:n²³ yhteydessä.

Komissio aikoo

- ensi vaiheessa sisällyttää kahdenvälisiin sopimuksiin moderneja määräyksiä, joissa korostetaan valtion oikeutta säännellä, mikä ei tullut riittävästi esiin aikaisemmin. EU:n kahdenvälisissä sopimuksissa aloitetaan siirtyminen vanhasta investoijan ja valtion välisestä riitojenratkaisusta julkiseen investointituomioistuinjärjestelmään, jossa on ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ja muutoksenhakutuomioistuin, jotka toimivat perinteisten tuomioistuinten tavoin. Järjestelmässä on selvät käytännesäännöt eturistiriitojen välttämiseksi sekä riippumattomat tuomarit, joilla on korkea tekninen ja oikeudellinen pätevyys, joka vastaa pysyvien kansainvälisten tuomioistuinten, kuten kansainvälisen tuomioistuimen ja WTO:n valituselimen jäseniltä vaadittua pätevyyttä;
- samaan aikaan sitoutua kumppaneiden kanssa rakentamaan konsensusta täysivaltaisesta ja pysyvästä kansainvälisestä investointituomioistuimesta;
- pidemmällä aikavälillä tukea investointisääntöjen sisällyttämistä WTO:hon. Tämä tarjoaisi mahdollisuuden yksinkertaistaa ja päivittää nykyistä kahdenvälisen sopimusten verkkoa, jotta saataisiin aikaan selvempi, legitiimimpi ja osallistavampi järjestelmä; ja
- ennen toimikautensa loppua tarkastella saavutettua edistystä, tarkistaa kansainvälisistä investoinneista vuonna 2010 annettua tiedonantoa²⁴ ja kartoittaa jatkotoimia.

4.2. Kestävää kehitystä, ihmisoikeuksia ja hyvää hallintotapaa edistävä kauppaohjelma

EU:n perussopimuksissa edellytetään, että EU edistää arvojaan, mukaan luettuna köyhempien maiden kehitystä, ja korkeita sosiaalisia ja ympäristönormeja ja kunnioittaa ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa. Tältä osin kauppaa- ja investointipolitiikan on oltava johdonmukaista EU:n muiden ulkosuhteisiin liittyvien välineiden kanssa.

Yksi EU:n tavoitteista on varmistaa, että talouskasvu etenee rinnakkain sosiaalisen oikeudenmukaisuuden, ihmisoikeuksien kunnioittamisen, korkeiden työ- ja ympäristönormien sekä terveyden ja turvallisuuden suojelun kanssa. Tämä pätee niin ulko- kuin sisäpolitiikassa ja sisältää näin ollen

⁽²²⁾ Unctad, World Investment Report, 2015.

⁽²³⁾ Komission luonnosteksti TTIP – investment, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/september/tradoc_153807.pdf.

⁽²⁴⁾ Komission tiedonanto Tavoitteena kattava kansainvälisiä sijoituksia koskeva eurooppalainen politiikka, KOM(2010) 343.

myös kauppaa- ja investointipolitiikan. EU on ollut johtamassa kestävä kehityksen tavoitteiden integroimista kauppapolitiikkaan ja tekemässä kaupasta toimivaa välinettä, jolla edistetään kestävä kehitystä maailmanlaajuisesti. Kauppapolitiikan potentiaalista merkitystä kestävä kehityksen kannalta vahvistettiin hiljattain vuoteen 2030 ulottuvassa kestävä kehityksen ohjelmassa – mukaan luettuna kestävä kehityksen tavoitteet – joka ohjaa globaaleja toimia seuraavien 15 vuoden aikana.

4.2.1. Hyödynnetään kauppaa ja investointeja osallistavan kasvun tukemiseksi kehittyvissä maissa

EU on edelläkävijä hyödyntäessään kauppapolitiikkaa köyhimpien maiden kehityksen edistämiseksi.

- **EU tarjoaa avoimimmat markkinat kehittyvien maiden vientiä varten.** Vuoden 2001 ”Kaikki paitsi aseet” -aloite (EBA)²⁵ avasi täysin EU:n markkinat vähiten kehittyneille maille ilman tulleja tai kiintiöitä. Se on ollut toimiva. Energiaa lukuun ottamatta EU:n tuonti vähiten kehittyvistä maista on enemmän kuin Yhdysvaltojen, Kanadan, Japanin ja Kiinan yhteensä. EU on myös tehnyt onnistuneita talouskumppanuussopimuksia Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden kanssa, hiljattain etenkin Afrikassa (ks. 5.2.3).
- **EU:n tavoitteena on tukea kehitystä antamalla valtioille mahdollisuus integroitua alueellisiin ja globaaleihin arvoketjuihin ja siirtyä niissä ylöspäin.** EU on höllentänyt alkuperäsääntöjään yleisessä tullietuusjärjestelmässä (GSP). Ne ovat nyt yksinkertaisempia, helpompia noudattaa ja tarjoavat hankintamahdollisuuksia, jotka perustuvat alueelliseen ja alueiden väliseen kumulointiin maiden välillä. EU ja sen jäsenvaltiot ovat myös edistäneet globaalisti kauppaa tukevaa apua, jonka osuus on yli kolmasosa maailmanlaajuisesta tuesta eli noin 11 miljardia euroa vuodessa.
- **Kehityspolitiikan johdonmukaisuusperiaatteen mukaisesti** EU:n on varmistettava, että sen kauppaa- ja investointialoiteilla edistetään kestävä kasvua ja työllisyyttä ja minimoidaan mahdolliset negatiiviset vaikutukset vähiten kehittyneisiin maihin ja muihin eniten apua tarvitseviin maihin. Tämä on erityisen merkityksellistä TTIP-sopimuksen osalta, kun otetaan huomioon, että EU ja Yhdysvallat ovat kehittyvien maiden tärkeimmät tavara- ja palvelumarkkinat.

Komissio aikoo

- tehdä GSP-järjestelmän väliarvioinnin vuoteen 2018 mennessä ja tarkastella etenkin GSP+ -järjestelmän pääsaavutuksia. Arviointi tarjoaa myös mahdollisuuden tarkastella tavaroiden etuuskohtelusta saatuja kokemuksia ja pohtia samanlaisten etuuksien myöntämistä vähiten kehittyvien maiden palveluille EBA-aloitteen puitteissa, hiljattain WTO:ssa hyväksytyin vähiten kehittyneiden maiden palveluita koskevan poikkeusluvan mukaisesti;
- tarkastella yhdessä jäsenvaltioiden kanssa vuonna 2007 hyväksytyä yhteistä EU:n kauppaa tukevan avun strategiaa²⁶, jotta vahvistettaisiin kehittyvien maiden kykyä hyödyntää kauppasopimusten tarjoamia mahdollisuuksia vuoteen 2030 ulottuvan kestävä kehityksen ohjelman mukaisesti;
- ehdottaa TTIP-sopimuksen ja muiden sääntelykysymyksiin liittyvien neuvottelujen yhteydessä vaihtoehtoja, jotka vahvistavat laajempaa kansainvälistä sääntely-yhteistyötä ja saavat aikaan positiivisia heijastusvaikutuksia kolmansissa maissa, etenkin kehittyvissä maissa;
- tehdä perusteellisen analyysin uusien vapaakauppasopimusten mahdollisista vaikutuksista vähiten kehittyneisiin maihin kestävään kehitykseen kohdistuvien vaikutustenarviointien yhteydessä, jotta tarvittaessa voidaan suunnitella rinnakkaistoimenpiteitä; ja
- tukea edelleen vähiten kehittyneiden maiden kannalta merkityksellistä pakettia Dohan kierroksen päättämisen yhteydessä ja vaatia G20:n, WTO:n ja muiden monenkeskisten foorumien puitteissa, että seurataan tiiviisti kolmansien maiden protektionististen toimenpiteiden vaikutuksia vähiten kehittyneisiin maihin ja pohditaan toimia niiden poistamiseksi.

⁽²⁵⁾ Neuvoston asetus (EY) N:o 416/2001, 28.2.2001, EYVL 60.

⁽²⁶⁾ Eurooppa-neuvoston päätelmät: ”EU:n kauppaa tukevan avun strategia: Kehitysmaiden kaupan liittyviä tarpeita tukevien EU:n toimien tehostaminen”, asiak. 14470/07, 29.10.2007.

4.2.2. Edistetään kestävästä kehitystä

EU on edelläkävijä myös siinä, että se hyödyntää kauppapolitiikkaa kestävästä kehityksen sosiaali- ja ympäristöasioiden pilarien edistämiseksi. Tämä tapahtuu positiivisella kannustimilla perustuvalla tavalla ilman protektionistisia taka-ajatuksia.

- **GSP+ -järjestelmä on innovatiivinen väline, joka tarjoaa kannustimia ja tukee ihmisoikeuksia, kestävästä kehitystä ja hyvää hallintotapaa** maissa, jotka ovat sitoutuneet panemaan täytäntöön näitä aloja koskevat keskeiset kansalliset yleissopimukset.
- **EU on keskeisessä asemassa viemässä eteenpäin neuvotteluja ympäristöhyödykkeitä koskevasta sopimuksesta 16 muun suuren WTO-jäsenen kanssa.** Tavoitteena on helpottaa keskeisen vihreän teknologian, kuten uusiutuvan energian tuotannon, jätehuollon ja ilmansaastevalvonnan, kauppaa ja edistää ilmastonmuutoksen torjumista ja ympäristönsuojelua.
- **Tuoreisiin EU:n vapaakauppasopimuksiin sisältyy automaattisesti myös kauppaa ja kestävästä kehitystä koskevia määräyksiä.** Tavoitteena on maksimoida lisääntyneen kaupan ja investointien potentiaaliset vaikutukset ihmisarvoiseen työhön ja ympäristönsuojeluun, mukaan luettuna ilmastonmuutoksen torjunta, ja sitoutua yhdessä kumppanimaiden kanssa yhteistyöprosessiin, jolla edistetään avoimuutta ja kansalaisyhteiskunnan osallistumista. Määräyksissä mahdollistetaan myös riippumaton ja puolueeton tarkastelu.

Vapaakauppasopimusten tullessa voimaan EU:n on varmistettava, että kauppaa ja kestävästä kehitystä koskevat määräykset pannaan täytäntöön ja niitä käytetään tehokkaasti, myös tarjoamalla asianmukaista tukea kehitysyhteistyön kautta. Tämä on ratkaisevaa konkreettisten muutosten aikaansaamiseksi. Työntekijöiden oikeuksia ja ympäristönsuojelua koskevien sitoumusten noudattaminen voi olla merkittävä haaste joillekin EU:n kauppakumppaneille. Komissio on valmiina avustamaan kauppakumppaneita tilanteen parantamiseksi. Avustus- ja yhteistyöohjelmien parempi koordinointi näillä alueilla antaa EU:lle mahdollisuuden hyödyntää mahdollisuuksia ja saada aikaan tiiviimmät kauppasuhteet tämän arvoihin perustuvan toiminnan edistämiseksi.

Komissio aikoo

- keskittyä vapaakauppasopimusten kestävästä kehitystä koskevien näkökohtien täytäntöönpanoon. Tämä samoin kuin kansalaisyhteiskunnan edustajien kanssa käytävä vuoropuhelu olisi asetettava vapaakauppasopimusten täytäntöönpanoon liittyvässä jäsenvaltioiden, Euroopan parlamentin ja sidosryhmien vahvistetussa kumppanuudessa keskeiselle sijalle;
- priorisoida toimia, jotta työelämän perusnormit (lapsi- ja pakkotyövoiman käytön poistaminen, syrjimättömyys työpaikoilla, yhdistymisvapaus ja kollektiivinen neuvottelu-oikeus) ja työterveys- ja työturvallisuusnäkökohdat pannaan täytäntöön vapaakauppasopimusten ja GSP:n toteutuksen yhteydessä;
- korottaa luonnonvarojen kestävästä hoitamisen ja suojelun (biologinen monimuotoisuus, maaperä ja vesi, metsät ja puutavara, kalavarat ja luonnonvaraiset kasvit ja eläimet) prioriteettiasemaa ja torjua ilmastonmuutosta vapaakauppasopimusten ja niiden täytäntöönpanon puitteissa;
- tarjota keinoja, joilla kauppapolitiikan välineet voidaan liittää paremmin toisiinsa, jotta voidaan puuttua työntekijöiden oikeuksiin ja ympäristönsuojeluun (GSP, kestävästä kehitystä koskevat luvut vapaakauppasopimuksissa) niin, että alalla toteutettavilla avustus-/yhteistyötoimilla autetaan kauppakumppaneita varmistamaan suojan korkea taso;
- edistää kunnianhimoisen ja innovatiivisen kestävästä kehitystä käsittelevän luvun sisällyttämistä kaikkiin kauppaa- ja investointisopimuksiin. TTIP:ssä tällaiseen lukuun olisi sisällytettävä pitkälle meneviä sitoumuksia, jotka koskevat kaikkia työelämän perusoikeuksia Kansainvälisen työjärjestön ILO:n yleissopimusten mukaisesti sekä korkean työterveys- ja työturvallisuustason ja asianmukaisten työolojen varmistamista ILO:n ihmisarvoisen työn ohjelman mukaisesti. Siihen olisi sisällytettävä myös pitkälle meneviä sitoumuksia, jotka koskevat ympäristönsuojelua suhteessa monenvälisiin ympäristösopimuksiin;
- ottaa huomioon kestävästä kehitystä koskevat näkökohdat kaikilla vapaakauppasopimusten asiaan liittyvillä aloilla (esim. energia, raaka-aineet ja julkiset hankinnat); ja

- pyrkii merkittävään tulokseen ympäristöhyödykesopimuksesta käytävissä neuvotteluissa. Tavoitteena pitäisi olla poistaa ympäristöystävällisten hyödykkeiden tullit, avata ympäristöystävällisten palvelujen markkinat ja ottaa käyttöön mekanismi tullien ulkopuolisten esteiden poistamiseksi tulevaisuudessa. Komissio haluaa, että luetteloon on helppo lisätä uusia tuotteita ja että mahdollisimman monet maat voivat liittyä aloitteeseen.

4.2.3. Varmistetaan hankintaketjujen vastuullinen hallinta

Globaalien hankintaketjujen vastuullinen hallinta on keskeisen tärkeää, jotta kauppapolitiikasta saadaan eurooppalaisten arvojen mukaista. EU on jo toteuttanut toimia joidenkin kumppanien kanssa (esim. Bangladeshin kestävyyssojimus ja työntekijöiden oikeuksia koskeva aloite Myanmarin kanssa) ja joillakin aloilla (konfliktialueen mineraaleja koskeva aloite²⁷, laittomia hakkuita koskevat säädökset²⁸, biopolttoaineiden kestävyyskriteerit²⁹, toimitusketjuihin liittyvä yritysraportointi³⁰, yritysten avoimuus kaivos- ja metsäalan yritysten valtioille suorittamista maksuista³¹). Tulevina vuosina komissio jatkaa näiden toimintalinjojen kehittämistä. Ne ovat monimutkaisia, ja niiden toteuttamiseen on saatava mukaan julkisia, yksityisiä ja kansalaisyhteiskunnan toimijoita, jotta saadaan aikaan tavallisten kansalaisten kannalta merkityksellisiä muutoksia. Niissä myös yhdistellään pehmeää sääntelyä ja innovatiivisia välineitä sekä lainsäädäntömuutoksia.

Komissio aikoo

- yhdessä yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan kanssa tukea yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevien YK:n suuntaviivojen, YK:n Global Compact -aloitteen ja monikansallisia yrityksiä ja sosiaalipolitiikkaa koskevan ILO:n kolmikantajulistuksen täytäntöönpanoa sekä kannustaa EU:n kauppakumppaneita noudattamaan näitä kansainvälisiä periaatteita ja etenkin OECD:n toimintaohjeita monikansallisille yrityksille;
- edistää aktiivisesti konfliktialueen mineraaleihin ja laittomiin hakkuisiin liittyvän EU:n lähestymistavan käyttöönottoa kansainvälisesti OECD:n, YK:n ja G7:n toimien perusteella;
- toimia tiiviisti yhdessä ILO:n ja OECD:n kanssa, jotta saataisiin aikaan globaali lähestymistapa vaatetusalan työolojen parantamiseksi;
- yksilöidä ja arvioida uusia alakohtaisia tai maantieteellisiä mahdollisuuksia luoda uusia vastuullisia hankintaketjukumppanuuksia; ja
- lisätä hankintaketjujen avoimuutta ja lisätä kuluttajille annettavia tietoja ottamalla käyttöön uusia tekijöitä, joilla kannustetaan EU:n suuria yrityksiä hankintaketjua koskevaan due diligence -raportointiin, esimerkiksi julkaisemalla vuosittain luettelo raporteista, jotka vastuullisesta hankintaketjusta raportoivat yritykset ovat toimittaneet.³²

4.2.4. Edistetään reilun ja eettisen kaupan järjestelmiä

Reilun ja eettisen kaupan järjestelmien edistäminen on EU:n kuluttajien toiveiden mukaista ja sen kautta voidaan edistää kestävämpiä kaupankäyntimahdollisuuksia pientuottajille kolmansissa maissa. Sekä tuottajilta että EU:n kuluttajilta puuttuu tietoa siitä, miten reilun kaupan järjestelmiä voisi käyttää. Komissio voi omalta osaltaan helpottaa tämän yhteyden luomista ja lisätä tietoa sekä tarjonta- että kysyntäpuolella.

Komissio aikoo

⁽²⁷⁾ Euroopan komission ehdotus asetukseksi, COM(2014) 111.

⁽²⁸⁾ Asetus (EU) N:o 995/2010, 20.10.2010, EUVL L 295. Komission delegoitu asetukset (EU) N:o 363/2012, 23.2.2012, EUVL L 115. Komission täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 607/2012, 6.7.2012, EUVL L 177.

⁽²⁹⁾ Komission asetukset (EU) N:o 1307/2014, 8.12.2014, EUVL L 351. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/28/EY, 23.4.2009, EUVL L 140.

⁽³⁰⁾ Direktiivi 2014/95/EU, 22.10.2014, EUVL L 330. Direktiivi 2013/34/EU, 26.6.2013, EUVL L 182.

⁽³¹⁾ Direktiivi 2013/50/EU, 22.10.2013, EUVL L 294.

⁽³²⁾ Direktiivissä 2014/95/EU edellytetään suurilta yrityksiltä ja konserneilta muiden kuin taloudellisten tietojen ja monimuotoisuutta koskevien tietojen julkistamista.

- hyödyntää nykyistä vapaakauppasopimusten täytäntöönpanorakennetta edistääkseen reilun kaupan järjestelmiä ja muita kestävyuden takaavia järjestelmiä, kuten EU:n luomujärjestelmä;
- käsitellä järjestelmällisemmin reilua ja eettistä kauppaa tulevassa EU:n kauppaa tukevan avun strategian tarkistuksessa ja raportoida reiluun kauppaan liittyvistä hankkeista osana kauppaa tukevaa apua koskevaa vuosiraporttia;
- edistää EU:n edustustojen kautta ja yhteistyössä korkean edustajan kanssa reilun ja eettisen kaupan järjestelmiä pientuottajien parissa kolmansissa maissa nykyisten parhaita käytäntöjä koskevien aloitteiden pohjalta;
- lisätä tukea kansainvälisillä foorumeilla, kuten Kansainvälisessä kauppakeskuksessa (ITC), tehtävään työhön, jotta saataisiin kerättyä reilun ja eettisen kaupan markkinoista tietoja, joita sitten voitaisiin käyttää perustana markkinoiden kehityksen seuraamiselle; ja
- kehittää tiedon lisäämiseen tähtäviä toimia EU:ssa, etenkin toimimalla yhdessä EU:n paikallisviranomaisten kanssa mahdollisen reilun ja eettisen kaupan kaupungille myönnettävän uuden palkinnon kautta.

4.2.5. Edistetään ja puolustetaan ihmisoikeuksia

Kauppapolitiikka voi olla tehokas väline, jolla voidaan edistää ihmisoikeuksia kolmansissa maissa muun EU-politiikan ja etenkin ulkopoliitiikan ja kehitysyhteistyön yhteydessä. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä ihmisoikeusrikkomuksiin, joita saattaa esiintyä globaaleissa hankintaketjuissa; tällaisia ovat lapsityövoiman käytön räikeimmät muodot, vankien pakkotyö, ihmiskaupasta johtuva pakkotyö ja maan anastus. Ihmisoikeusnäkökohdat on otettu yhä paremmin huomioon EU:n kahdenvälisissä vapaakauppasopimuksissa, yksipuolisissa tullietuuksissa (etenkin GSP+ -järjestelmässä) ja EU:n vientivalvontapolitiikassa. Esimerkiksi vakavien ja järjestelmällisten ihmisoikeusrikkomusten tapauksessa edunsaajamaat ovat menettäneet GSP-järjestelmän mukaiset etuudet (esim. Sri Lanka, Valko-Venäjä, Myanmar/Burma) siihen asti, että tilanne on parantunut riittävästi. Komissio on myös laatinut suuntaviivoja, joiden avulla on helpompi tarkastella kauppapolitiikan aloitteiden vaikutusta ihmisoikeuksiin sekä EU:ssa että kumppanimaissa.

Komissio pyrkii kohdistamaan tehokasta vientivalvontaa tavaroihin, joita voidaan käyttää kidutukseen ja kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanoon, ja tukee käynnissä olevaa luettelon tarkistusta.³³ Tiukka täytäntöönpanon valvonta ja viranomaisten välinen tietojenvaihto ovat keskeisen tärkeitä pyrittäessä EU:n tavoitteisiin eli kuolemanrangaistuksen poistamiseen ja epäinhimilliseen kohteluun käytettyjen tuotteiden valvontaan.

Komissio aikoo

- varmistaa ihmisoikeuksia koskevaan toimintasuunnitelmaan (2015–2018)³⁴ sisältyvien kauppaa ja investointia koskevien määräysten täytäntöönpanon;
- yhdessä korkean edustajan kanssa tiivistää vuoropuhelua sellaisten GSP- ja EBA-edunsaajamaiden kanssa, joissa EU pystyy eniten vaikuttamaan ihmisoikeusrikkomusten torjuntaan ottamalla oppia GSP+ -kumppaneihin sovelletusta seurantamenetelmästä, ja olla edelleen valmiina lakkauttamaan GSP-etuudet vakavimmissa tapauksissa;
- edistää kansainvälistä tavoitetta lapsityövoiman käytön räikeimpien muotojen³⁵ ja vankien pakkotyön poistamiseksi työskentelemällä yhdessä kolmansien maiden kanssa (etenkin niiden, joille EU tarjoaa GSP-etuja tai joiden kanssa sillä on sopimuksia) ja edistämällä kumppanuuteen perustuvia ja monen toimijan välisiä ratkaisuja tapauksen mukaan;

³³ Komission ehdotus asetukseksi neuvoston asetuksen (EY) N:o 1236/2005 muuttamisesta, COM(2014) 1.

⁽³⁴⁾ Neuvoston päätelmä ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevasta toimintasuunnitelmasta (2015–2019), asiak. 10897/15, 20.7.2015.

⁽³⁵⁾ Euroopan komission valmisteluasiakirja ”Trade and worst forms of child labour”, SWD(2013) 173.

- tehostaa analyysiä kauppapolitiikan vaikutuksista ihmisoikeuksiin sekä vaikutustenarvioinneissa että jälkiarvioinneissa hiljattain kehitettyjen suuntaviivojen perusteella; ja
- ehdottaa EU:n vientivalvontapolitiikan kunnianhimoista uudistusta, jotta ehkäistään digitaalisten seuranta- ja tunkeutumisjärjestelmien väärinkäyttöä³⁶, joka johtaa ihmisoikeusrikkomuksiin.

4.2.6. Torjutaan korruptiota ja edistetään hyvää hallintotapaa

Korruptio on kuin rutto, joka kohdistuu talouteen ja yhteiskuntaan. Se hidastaa maiden kehitystä vääristämällä julkisia hankintoja, tuhlaamalla vähäisiä julkisia varoja, lannistamalla investointeja, haittaamalla kaupankäyntiä ja luomalla epätervettä kilpailua. Se vie pohjaa oikeusvaltiolta ja nakertaa kansalaisten luottamusta.

Kauppapolitiikalla osallistutaan jo korruption torjuntaan, esimerkiksi lisäämällä säännösten ja hankintaprosessien avoimuutta ja yksinkertaistamalla tullimenettelyjä. EU tarjoaa GSP+ -järjestelmän nojalla tullietuuksia maille, jotka ratifioivat ja panevat täytäntöön hyvään hallintotapaan liittyviä kansainvälisiä yleissopimuksia, esimerkiksi YK:n korruption vastaisen yleissopimuksen³⁷.

Kauppasopimuksia voitaisiin hyödyntää enemmänkin korruption torjumiseksi ja sen varmistamiseksi, että kansainväliset yleissopimukset ja periaatteet pannaan täytäntöön käytännössä.

Komissio aikoo

- hyödyntää vapaakauppasopimuksia oikeusvaltion periaatteita ja hyvää hallintotapaa koskevien sisäisten uudistusten seuraamiseen ja perustaa kuulemismekanismia, jos kyseessä on järjestelmällinen korruptio ja heikko hallinto; ja
- ehdottaa neuvotteluja kunnianhimoisista korruption vastaisista määräyksistä kaikissa tulevilla kauppasopimuksissa, alkaen TTIP-sopimuksesta.

5. Tulevaisuuteen suuntautuva neuvotteluohjelma globalisaation muokkaamiseksi

Kaupan täyden potentiaalin toteutuminen edellyttää kunnianhimoista ja tulevaisuuteen suuntautuvaa monen- ja kahdenvälisen neuvottelujen ohjelmaa.

5.1. Elvytetään monenvälinen kauppajärjestelmä

Monenvälisen järjestelmän on pysyttävä EU:n kauppapolitiikan kulmakivenä. WTO:n säännöt ovat maailmankaupan järjestyksen perustana. Joistakin parannuksista huolimatta nämä säännöt ovat kuitenkin pysyneet melko muuttumattomina viimeisten kahden vuosikymmenen aikana, koska Dohan kehitysohjelman neuvotteluja ei ole saatu päätökseen ja WTO:n jäsenten toimien painopiste on siirtynyt muualle. EU:n olisi tehtävä kaikki voitavansa, jotta palautetaan WTO:lle sen asema kauppaneuvottelujen keskeisenä foorumina. Kaikki hyötyvät globaaleista säännöistä, joita sovelletaan lähes kaikkiin maihin, viime laskemalta 161 maahan. Jos asiassa ei päästä eteenpäin WTO:ssa, kipeimmin siitä kärsivät kaikkein heikoimmassa asemassa oleva kehitysmaat samoin kuin maat, joilla ei ole aktiivista kahdenvälisiä tai alueellista neuvotteluohjelmaa.

5.1.1. Saavutetaan edistystä WTO:ssa

Jotta WTO voisi ottaa takaisin asemansa globaalien kaupan vapauttamisen vauhdittajana ja kauppaneuvottelujen ensisijaisena foorumina, sen on ensin käännettävä sivua Dohan kehitysohjelman neuvotteluissa. Tämä edellyttää voimakasta vastuullisuutta kaikilta sen jäseniltä. WTO:n 10. ministerikokous, joka järjestetään joulukuussa 2015 ensimmäistä kertaa Afrikassa, Nairobissa, pidetään

⁽³⁶⁾ Komission tiedonanto *Vientivalvontapolitiikan tarkastelu: turvallisuuden ja kilpailukyvyyn varmistaminen muuttuvassa maailmassa*, COM(2014) 244.

⁽³⁷⁾ Komission tiedonanto *Korruption torjuminen EU:ssa*, KOM(2011) 308.

kriittisellä hetkellä. EU on valmis hoitamaan osansa, jotta päästään sopimukseen, vaikkakaan onnistuminen ei riipu pelkästään EU:sta. Edellisen kerran kierros pyrittiin vakavissaan saattamaan loppuun vuonna 2008, jolloin neuvottelukysymykset eivät toimineet. Sen jälkeisen kehityksen perusteella on vieläkin selvempää, että sopimusta ei saada aikaan sillä perustalla. WTO:n jäsenten olisi tunnustettava tarve merkittävään uudelleenkalibrointiin.

EU:n olisi pyrittävä tuomaan Nairobien sopimuksen perusteella uutta pontta WTO:n toimintaan

- **ensinnäkin antamalla WTO:lle keskeinen asema globaalia kauppaa koskevien sääntöjen laatimisessa ja täytäntöönpanossa** henkisestä omaisuudesta tulliin ja digitaalisesta kaupasta hyviin sääntelykäytäntöihin. Viime vuodet ovat osoittaneet, että vaikka WTO:ssa ei ole edistytty, kauppakumppanit kehittävät edelleen vastauksia globaalin kaupan muuttuviin haasteisiin, mutta nyt kahdenvälisesti ja alueellisesti. Kun sääntöjä laaditaan WTO:n ulkopuolella sadoilla erillisillä alueellisilla järjestelyillä, tästä seuraava hajanaisuus voi itse asiassa vaikeuttaa kauppaa, etenkin pk-yritysten osalta. Nurinkurista kyllä, tämä on tapahtunut samaan aikaan kun on syntynyt globaaleja arvoketjuja, joiden vuoksi aidosti globaalit säännöt olisivat tärkeämpiä kuin koskaan. Kauppaa vääristävään kansalliseen maataloustukeen liittyviä rajoituksia ja sääntöjä voidaan laatia tehokkaasti vain WTO:ssa.
- **toiseksi pyrkimällä tuloksiin paremmin fokusoidulla lähestymistavalla.** Vuoden 2013 Balin ministerikokouksen onnistuminen oli mahdollista, koska jäsenet käsittelivät kutakin aihetta sen omista lähtökohdista. Tämä osoittautui paljon tehokkaammaksi kuin yhtenäisittoumukseen perustuva lähestymistapa, jossa yhdestäkään yksittäisestä asiasta ei voida sopia ennen kuin kaikista laajan neuvotteluohjelman kohdista päästään sopimukseen. Nairobien jälkeen aihekohtaiset neuvottelut saattavat olla lupaavampi tapa edistää WTO:n ohjelmaa kuin uusi laaja ja monimutkainen neuvottelukierros. Tällaista lähestymistapaa voitaisiin tarkastella, jotta WTO:ssa päästäisiin uusille urille ja edistyttyisiin aloilla, joilla on jo voimassa sitoumuksia. WTO:n roolia tietojenvaihdon edistäjänä ja politiikan kehitysaskelten, etenkin vapaakauppasopimusten puitteissa laadittujen sääntöjen, seuraajana voitaisiin myös vahvistaa.
- **kolmanneksi ehdottamalla, että ryhmä WTO:n jäseniä voi edetä tietyssä asiassa, ja pitämällä ovi avoimena** niin, että asiasta kiinnostuneet WTO-jäsenet voivat liittyä mukaan myöhemmässä vaiheessa. Näin WTO:n alaisuudessa voitaisiin tehdä uusia useammankeskisiä sopimuksia ja olisi helpompi ankkuroida WTO:hon ne useammankeskiset sopimukset, joista tällä hetkellä neuvotellaan sen ulkopuolella.

Näiden kolmen periaatteen täytäntöönpano olisi kaikkien WTO-jäsenten etujen mukaista, etenkin pienimpien ja köyhimpien. Osallistavuuden varmistaminen alkaa sen varmistamisesta, että WTO:n jäsenet pystyvät tosiasiallisesti laatimaan globaalia kauppaa hallinnoivia sääntöjä WTO:n sisällä eikä niiden ole pakko mennä sen ulkopuolelle voidakseen edetä asioissa. Jos sääntöjä koskevat neuvottelut eivät riippuisi markkinoillepääsystä koskevista neuvotteluista, jokainen yksittäinen aihe kaikista muista ja kollektiivinen jäsenyys kustakin yksittäisestä jäsenestä, WTO pystyisi saamaan toimintaansa tarvittavaa dynamiikkaa. Näin olisi mahdollista puuttua tehokkaammin modernin globaalin talouden haasteisiin, kuten digitaalitalouteen, palvelujen kasvavaan merkitykseen, vientirajoituksiin ja alkuperäsääntöjen monimutkaisuuteen.

Nämä muutokset eivät kuitenkaan yksin riitä. WTO:n täysimittainen elvyttäminen edellyttää sitä, että jäsenet palaavat tämänhetkisen pattitilanteen alkulähteille. Neuvottelujen todellisenä esteenä eivät ole institutionaaliset eivätkä tekniset syyt eivätkä syyt oikeastaan liity edes ohjelman sisältöön, vaan kyse on pikemminkin osallistujien haluttomuudesta löytää kompromissiratkaisu. Tämä puolestaan johtuu siitä, että WTO-järjestelmä ei ole kehittynyt yhtä nopeasti kuin globaalin talouden realiteetit. Suurten kauppakumppaneiden suhteellisessa taloudellisessa vallassa on tapahtunut merkittäviä muutoksia, jotka eivät vielä näy täysin WTO-järjestelmässä. Tämän seurauksena suurten nopeasti kehittyvän talouden maiden maksuosuus monenväliseen kauppajärjestelmään on pahenevassa epätasapainossa suhteessa niihin hyötyihin, joita ne saavat siitä. Tämä oli totta jo Dohan neuvottelujen käynnistyessä, mutta suuntaus on kasvanut merkittävästi sen jälkeen ja kasvaa edelleen jatkossa.

Kehittyneiden maiden ja nopeasti kehittyvän talouden maiden järjestelmään maksamien suhteellisten maksuosuuksien tasapainottaminen on keskeinen edellytys, jotta jatkossa voidaan päästä eteenpäin. Tämä on poliittisesti erittäin sensitiivinen aihe, jonka perusteelliseen käsittelyyn ei ole tällä hetkellä halua. WTO:n toimintaan ei voida kuitenkaan tehdä syvällisiä muutoksia, ennen kuin järjestelmä pääsee eroon toimintaansa estävistä tekijöistä.

Komissio aikoo lyhyellä aikavälillä

- toimia aktiivisesti Dohan kierroksen päätökseen saattamiseksi;

ja pitkällä aikavälillä

- pyrkiä saamaan WTO:n keskiöön sellaisten sääntöjen laatimisen, joilla hallinnoidaan globaalia kauppaa;
- tehdä ehdotuksia, jotka tähtäävät täsmällisempiin ja kohdennetumpiin tuloksiin WTO:ssa;
- tukea tavoitetta, jonka mukaan riittävä määrä jäseniä voisi edistää aloitteita WTO:n puitteissa; ja
- tehdä ehdotuksia, joissa otetaan paremmin huomioon WTO:n jäsenten erilaiset valmiudet suorittaa maksuja järjestelmään; perustana käytetään dynaamisempaa ja sektori-/aihekohtaista lähestymistapaa.

5.1.2. Kehitetään avoin lähestymistapa kahdenvälisiin ja alueellisiin sopimuksiin

EU:n on suhtauduttava kahdenvälisiin ja alueellisiin sopimuksiin tavalla, jolla tuetaan WTO:n asettamista takaisin globaalien kauppaneuvottelujen keskiöön. Vapaakauppasopimuksia voidaan käyttää globaalien kaupan vapauttamisen koekenttänä. EU:n olisi kehitettävä tulevia WTO-ehdotuksia niin, että täytetään monenvälisissä säännöissä olevia aukkoja ja vähennetään kahdenvälisissä neuvotteluissa saavutettujen ratkaisujen hajanaisuutta.

EU:n olisi sisällytettävä vapaakauppasopimuksiinsa asianmukaisia mekanismeja, jotka antavat muille kiinnostuneille maille mahdollisuuden liittyä niihin myöhemmin, kunhan ne ovat valmiita täyttämään vahvistetun tavoitetaso. EU on jo soveltanut tätä lähestymistapaa TiSA-neuvotteluissa ja on vaatinut alusta lähtien, että tämän useammankeskisen sopimuksen on perustuttava palvelukaupan yleissopimuksen monenväliseen rakenteeseen ja oltava avoin niin, että kaikki halukkaat WTO-jäsenet voivat liittyä siihen. Toinen esimerkki on vapaakauppasopimus, jonka EU allekirjoitti Kolumbian ja Perun kanssa vuonna 2012 ja johon Ecuador liittyi heinäkuussa 2014 päätökseen saatujen neuvottelujen tuloksena. Useat maat ovat ilmoittaneet halukkuudestaan liittyä tulevaan TTIP-sopimukseen. Tätä voitaisiin tutkia tarkemmin aloittaen maista, joilla on tiiviit suhteet EU:hun tai Yhdysvaltoihin ja jotka ovat valmiita täyttämään korkean tavoitetaso. Saman lähestymistavan mukaisesti EU:n voimassa olevissa ja tulevaisissa vapaakauppasopimuksissa voitaisiin luoda yhteyksiä Aasian ja Tyynenmeren alueelle, joka on ratkaisevan tärkeä globaalien arvoketjujen toiminnan kannalta.

EU on jo toteuttanut konkreettisia toimia edistääkseen sopimustensa yhteentoimivuutta helpottamalla alkuperäkumulaatiota. Tavallisesti tuotteet voidaan hyväksyä vapaakauppasopimuksen mukaiseen tullittomaan pääsyyn EU:n markkinoille vain, jos tietty prosentiosuus niiden arvosta on peräisin kumppanimaasta tai tietyt tuotantoprosessien keskeiset vaiheet tapahtuvat kumppanimaassa. Jos alkuperä voidaan kumuloida, tuotantopanoksia voidaan hankkia tietyistä muista maista, joilla myös on vapaakauppasopimus EU:n kanssa, ja niihin voidaan edelleen soveltaa tullitonta pääsyä. Näin toimitaan esimerkiksi jo nyt EU:n, Välimeren alueen ja EFTA-maiden kesken. Kultakin näiltä alueilta peräisin olevien tuotantopanosten katsotaan oikeuttavan vapaakauppasopimuksen mukaisiin tullietuuksiin Paneurooppa–Välimeri-alkuperäkumulaatiojärjestelmän nojalla. Alkuperäkumulaatio vähentää jännitteitä, jotka johtuvat vapaakauppasopimusten kahdenvälisyydestä ja tuotantoprosessien hajautumisesta arvoketjuihin eri maissa.

Komissio aikoo

- kehittää toimia, joilla puututaan WTO:hon kohdistuviin suurimpiin haasteisiin, käyttäen perustana kahdenvälisissä ja alueellisissa aloitteissa saatuja ratkaisuja;
- olla aloitteellinen vapaakauppaneuvottelujen, myös TTIP-neuvottelujen ja tullisopimusten, avaamiseksi kolmansille maille, jotka haluavat liittyä niihin, kunhan ne ovat valmiita täyttämään korkean tavoitetaso; ja
- tarkastella käynnissä olevissa neuvotteluissa mahdollisuutta alkuperäkumulointiin sellaisten maiden osalta, joiden kanssa sekä EU:lla että sen vapaakauppasopimuskumppaneilla on jo vapaakauppasopimuksia.

5.2. Viedään eteenpäin kahdenvälisiä suhteita

Kahdenvälisten neuvottelujen ohjelmassa olisi noudatettava kolmea perusperiaatetta.

- **Jotta EU:n kauppapolitiikalla voidaan saada aikaan työpaikkoja ja kasvua, neuvottelujen avaamisen prioriteettina on edelleen oltava ensisijaisesti taloudelliset kriteerit**, mutta huomioon on otettava myös kumppaneiden valmius ja laajemmat poliittiset puitteet.
- **Vapaakauppasopimuksilla on tarjottava vastavuoroinen ja tehokas avaus, joka perustuu korkeaan tavoitetasoon.** Tämä edellyttää esteiden kattavaa poistamista sekä tehokasta täytäntöönpanoa ja sen valvontaa niin, ettei jätetä sijaa uusille esteille, jotka korvaisivat vanhat. EU:n on kuitenkin pidettävä vapaakauppasopimusneuvottelut joustavina, jotta voidaan ottaa huomioon kauppakumppaneiden taloudelliset realiteetit.
- **Tulevaisuudessa EU:n on parannettava johdonmukaisuutta suhteessa nopeasti kehittyvän talouden maihin monenvälisellä, kahdenvälisellä ja yksipuolisella tasolla.** Erityisesti niiden maiden kanssa, jotka ovat jo edenneet niin etteivät ne enää ole mukana GSP-järjestelmässä, olisi odotettava lähes täyttä vastavuoroisuutta tulevissa kahdenvälisissä sopimuksissa.

5.2.1. Tulokset Yhdysvaltojen ja Kanadan kanssa

TTIP-neuvottelut ovat kunnianhimoisimmat ja strategisimmat kauppaneuvottelut, joihin EU on koskaan ryhtynyt. Sopimuksella vahvistetaan Euroopan suhdetta Yhdysvaltoihin, joka on tärkein poliittinen liittolaisemme ja muodostaa suurimmat vientimarkkinat, ja tarjotaan globaalien sääntöjen toimiva testauskenttä. Heinäkuun 2013 jälkeen on käyty 10 neuvottelukierrosta, ja tasapainoisen sopimuksen ääriviivat alkavat hahmottua. EU:n näkökulmasta tarkasteltuna tähän sisältyvät seuraavat:

- kunnianhimoinen ja tasapainoinen markkinoillepääsypaketti, joka on verrattavissa EU:n ja Kanadan vapaakauppasopimukseen;
- uudenlainen lähestymistapa sääntely-yhteistyöhön ja konkreettisia sääntelytuloksia keskeisillä sektoreilla niin, että kummankin osapuolen suojan tasoa ja itsenäistä sääntelyvaltaa kunnioitetaan täysimääräisesti; ja
- nykyaikaisemmat säännöt kansainvälisen kaupan, myös kestäväen kehityksen, korruption torjunnan ja energian ja raaka-aineiden kauppaan liittyvien näkökohtien aloilla, ja investointien alalla.

Kanadan kanssa tehty laaja-alainen talous- ja kauppasopimus (CETA) on tähän mennessä EU:n kattavin vapaakauppasopimus. CETA on urauurtava sopimus, jossa määrätään kaupan ja investointien pitkälle menevästä vapauttamisesta. Sillä luodaan merkittäviä taloudellisia mahdollisuuksia eurooppalaisille yrityksille, kuluttajille ja kaikille kansalaisille ja edistetään EU:n standardeja. Siihen sisältyy Kanadan puolelta ennennäkemättömiä julkisiin hankintoihin ja maantieteellisiin merkintöihin liittyviä sitoumuksia.

Komissio aikoo

- pyrkiä tekemään kunnianhimoisen, kattavan ja molempia osapuolia hyödyttävän TTIP-sopimuksen; se on yksi komission kymmenestä prioriteetista tällä toimikaudella; ja
- toimittaa CETA-sopimuksen neuvoston ja Euroopan parlamentin hyväksyttäväksi mahdollisimman aikaisin vuonna 2016.

5.2.2. Strateginen sitoutuminen Aasian ja Tyynenmeren alueella

Tämä alue on ratkaisevan tärkeä Euroopan taloudellisten etujen kannalta. EU on jo saanut jalansijaa Aasiassa Etelä-Korean kanssa tehdyllä kunnianhimoisella sopimuksella, ASEAN-strategialla, joka perustuu yksittäisiin sopimuksiin, joiden pohjalta rakennetaan alueiden välisiä EU-ASEAN-puitteita, Japanin kanssa käytävillä vapaakauppasopimusneuvotteluilla ja Kiinan ja Myanmarin kanssa käynnissä olevilla investointineuvotteluilla. Asia-strategiaa on jatkettava, vahvistettava ja rikastettava tulevina vuosina.

EU:n ja Japanin vapaakauppasopimuksen tekeminen on strateginen prioriteetti, jonka olisi johdettava kahdenvälisen kaupan ja investointien lisääntymisen lisäksi myös suurempaan taloudelliseen integraatioon,

tiivimpään yhteistyöhön EU:n ja Japanin yritysten välillä ja tiiviimpään yhteistyöhön EU:n ja Japanin välillä kansainvälisissä sääntely- ja standardointielimissä.

EU on sitoutunut syventämään ja tasapainottamaan suhdettaan Kiinaan molempia hyödyttävällä tavalla. Kahdenvälisestä investointisopimuksesta käynnissä olevat neuvottelut ovat ehdoton prioriteetti tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Sopimuksen tekeminen tukee Kiinan uudistuksia ja helpottaa kiinalaisten osallistumista komission käynnistämään Euroopan investointiohjelmaan sekä eurooppalaisten osallistumista Kiinan ”uutta silkkitietä” (”One belt, one road”) koskeviin hankkeisiin. Molemmat osapuolet hyötyisivät myös sellaisen kahdenvälisen sopimuksen tekemisestä, jossa otetaan konkreettisia askeleita maantieteellisten merkintöjen suojaamiseksi kansainvälisissä standardeissa asetetulla korkeimmalla tasolla. Kiina on ehdottanut suhteen syventämistä vapaakauppasopimuksen kautta, mutta EU on valmis sitoutumaan tällaiseen prosessiin vasta, kun oikeat edellytykset täyttyvät, kuten vuoteen 2020 ulottuvassa EU:n ja Kiinan strategisen yhteistyöohjelmassa todetaan. Nämä edellytykset liittyvät myös erinäisten Kiinan sisäisten taloudellisten uudistusten onnistuneeseen toteutukseen, koska vapaakauppasopimuksella on tarkoitus luoda tasapuoliset toimintaedellytykset. Samaan aikaan EU:n ja Kiinan olisi vahvistettava vuoropuheluaan alueellisista ja monenvälisistä kauppaja investointikysymyksistä. EU:n olisi kannustettava ja tuettava Kiinan kasvavaa roolia monenvälisessä kauppajärjestelmässä ja useammankeskisissä aloitteissa, mukaan luettuna TiSA, informaatioteknologiasopimus, ympäristöhyödykesopimus, kansainvälinen vientiluottotyöryhmä ja GPA, niin että Kiina vahvistaisi näiden aloitteiden kunnianhimoisia tavoitteita ja ottaisi vastuuta niitä etuja vastaavasti, joita se saa avoimesta kauppajärjestelmästä.

Yhä integroituneemmassa alueellisessa toimitusketjussa toimivat EU:n investoijat Itä-Aasiassa saisivat etua laajemmasta investointisopimusten verkosta alueella. Käyttäen perustana Kiinan kanssa neuvoteltavina olevia investointimääräyksiä EU tarkastelee mahdollisuuksia käynnistää investointeja koskevat neuvottelut Hongkongin ja Taiwanin³⁸ kanssa.

EU:n ja Etelä-Korean vapaakauppasopimus on EU:n täytäntöönpanemista kauppasopimuksista kunnianhimoisin. Se on selvästi luonut uskottavan pohjan EU:n sitoumukselle tehdä yhteistyötä Aasian kanssa ja avannut nopeasti kasvavat Itä-Aasian markkinat EU:n viennille. Sopimus ei kuitenkaan kata investointisuojaaja, koska sopimuksesta neuvoteltiin ennen kuin EU sai tällä alalla toimivallan Lissabonin sopimuksen myötä. Sopimuksen täytäntöönpanosta saatujen kokemusten perusteella vaikuttaisi siltä, että joitakin määräyksiä voitaisiin muuttaa sopimuksen toimivuuden parantamiseksi. Molempiin seikkoihin voitaisiin puuttua sopimuksen tarkistuksella.

Singaporen kanssa tehdyn sopimuksen myötä Kaakkois-Aasiassa Vietnamin kanssa käytävien neuvottelujen päätökseen saaminen on asettanut toisen kiintopisteen muiden kumppaneiden mukaan ottamiselle. EU on edelleen sitoutunut jatkamaan neuvotteluja Malesian ja Thaimaan kanssa, kunhan oikeat edellytykset täyttyvät, saattamaan päätökseen Myanmarin kanssa käytävät investointineuvottelut ja käynnistämään tilanteen mukaan vapaakauppasopimusneuvottelut Filippiinien ja Indonesian kanssa. Alueellisella tasolla komissiolla ja ASEAN-mailla on pian arviointikokous, jossa tarkastellaan edistystä ASEAN-maiden integroitumisessa, EU:n ja ASEAN-jäsenten kahdenvälisen vapaakauppasopimusten tilannetta ja sitä, miten näiden aloitteiden pohjalta voidaan päästä alueiden väliseen kauppa- ja investointisopimukseen.

Intian kanssa tehtävän vapaakauppasopimuksen erittäin onnistunut neuvottelutulos loisi uusia kaupankäyntimahdollisuuksia yli 1,7 miljardin ihmisen yhdistetyillä markkinoilla. Komissio on edelleen valmiina käynnistämään neuvottelut uudelleen laaja-alaisesta ja kunnianhimoisesta vapaakauppasopimuksesta.

Australia ja Uusi-Seelanti ovat Euroopan läheisiä kumppaneita, jakavat eurooppalaiset arvot ja näkökannat monissa aiheissa ja ovat merkittävässä asemassa Aasian ja Tyynenmeren alueella ja monenvälisissä puitteissa. Vahvemmat taloudelliset siteet näihin maihin tarjoavat myös vankan perustan syvemmälle integraatiolle laajempien Aasian ja Tyynenmeren alueen arvoketjujen kanssa. Näiden suhteiden vahvistaminen olisikin asetettava etusijalle.

³⁸ Taiwanin, Penghun, Kinmenin ja Matsun erillinen tullialue.

Iranin ydinohjelmaan liittyvän sopimuksen myötä EU arvioi aikanaan mahdollisuudet syventää kauppasuhteita, ensin Iranin WTO:hon liittymisen kautta. Komissio on valmis saattamaan vapaakauppasopimusneuvottelut päätökseen Persianlahden yhteistyöneuvoston maiden kanssa.

Komissio aikoo

- pyytää lupaa neuvotella vapaakauppasopimukset Australian ja Uuden-Seelannin kanssa ottaen huomioon EU:n maatalouteen liittyvät vaikeat kysymykset;
- pyrkiä käynnistämään uudelleen neuvottelut kunnianhimoisesta alueiden välisestä vapaakauppasopimuksesta ASEAN-maiden kanssa EU:n ja ASEAN-maiden kahdenvälisen sopimusten pohjalta;
- tarkastella investointeja koskevien neuvottelujen käynnistämistä Etelä-Korean kanssa vapaakauppasopimuksen mahdollisen tarkistuksen yhteydessä; ja
- saattaa päätökseen Kiinan kanssa käynnissä olevat investointineuvottelut ja tarkastella mahdollisuutta käynnistää investointineuvottelut Hongkongin ja Taiwanin kanssa.

5.2.3. Määritellään uudelleen suhteet Afrikkaan

Afrikassa käynnissä olevalla muutoksella on merkittäviä vaikutuksia koko maailmaan. Panokset ovat suuret sekä köyhyyden hävittämisen että uusien taloudellisten mahdollisuuksien kannalta. Afrikka on ollut nopeimmin kasvava manner viime vuosikymmenen aikana. Keskeisenä haasteena on kuitenkin saada kasvusta kestävää. Tämä tarkoittaa toimivan ohjelman luomista talouden uudistamista ja teollistamista varten. Kauppa ja investoinnit ovat keskeisessä asemassa näihin haasteisiin vastaamisessa. Afrikka kärsii edelleen erittäin hajanaisista markkinoista ja maiden välillä olevista suurista esteistä. Alueellisen integroitumisen edistämiseen ja keskittymien perustamiseen olisi hyvät syyt, ja niistä olisi hyötyä koko alueelle.

EU:n ja Afrikan taloussuhteissa koitti uusi vaihe vuonna 2014, kun tehtiin kolme alueellista talouskumppanuussopimusta, joissa oli mukana 27 läntisen, eteläisen ja itäisen Afrikan maata. Näin luotiin dynaaminen kumppanuussuhde näiden kahden mantereiden välille ja tasoitettiin tietä tiiviimmälle yhteistyölle jatkossa. Talouskumppanuussopimuksilla tuetaan myös Afrikan omaa alueellista integraatiota ja valmistellaan pohjaa laajemmille integroitumistoimille.

Näiden sopimusten lupausten on merkittävä toimi, joka on toteutettava lähivuosien aikana. Edessä on monia haasteita, esimerkiksi sen varmistaminen, että niiden potentiaali kehityksen suhteen realisoituu. Talouskumppanuussopimuksilla voidaan edistää liiketoimintaympäristön tekemistä ennakoitavammaksi ja avoimemmaksi, mutta paljon riippuu aidoista sisäisistä uudistuksista. Tästä ovat vastuussa Afrikan maat, mutta EU on valmis tukemaan niitä edelleen. Käytettävissä olevalla kehitysavulla voidaan vahvistaa valmiuksia ja optimoida Afrikan maiden edellytyksiä niin, että ne voivat saada hyötyä toimivasta talouskumppanuussopimuksen täytäntöönpanosta tavalla, joka on johdonmukainen niiden omien kehittämisstrategioiden kanssa.

Talouskumppanuussopimukset ovat myös silta tulevaisuuteen. Nykyiset sopimukset kattavat enimmäkseen vain tavarakaupan. On vahvoja perusteita laajentaa talouskumppanuussopimukset asteittain koskemaan myös muita aloja, kuten palveluita ja investointeja. Investointien helpottaminen ja suojaaminen tulee olemaan keskeisen tärkeää seuraavassa vaiheessa tuettaessa mantereiden talouskasvua.

Komissio aikoo

- työskennellä yhdessä afrikkalaisten kumppanien kanssa varmistaakseen talouskumppanuussopimusten tehokkaan täytäntöönpanon ottamalla käyttöön vahvat instituutiot, rakenteet ja mekanismit (mukaan luettuna yhteistyö jäsenvaltioiden, Euroopan parlamentin ja kansalaisyhteiskunnan kanssa), millä edistetään myös oikeusvaltioperiaatteisiin liittyviä uudistuksia ja hyvää hallintotapaa;
- tukea edelleen alueellista integraatiota ja tarjota kohdennettua valmiuksien kehittämistä, myös kauppaa tukevan avun kautta;
- syventää suhteita niihin afrikkalaisiin kumppaneihin, jotka ovat halukkaita käyttämään perustana talouskumppanuussopimuksia, etenkin hyödyntämällä palveluja ja investointeja koskevia uudelleentarkastelulausekkeita;

- tarkastella kahdenvälisiä investointisopimuksia keskeisten Afrikan talouksien kanssa taloudellisten kriteerien ja ulkomaisia investointeja koskevien lainsäädäntöpuitteiden perusteella; ja
- laatia investointeja koskevia periaatteita yhdessä Afrikan unionin tai alueellisten taloudellisten yhteisöjen kanssa.

5.2.4. Laaja ja kunnianhimoinen ohjelma Latinalaisen Amerikan ja Karibian maiden kanssa

EU ja Latinalaisen Amerikan ja Karibian maat ovat pitkäaikaisia kauppaa- ja investointikumppaneita. Etuuskohtelukauppaa koskevia sopimuksia on tehty 26:n Latinalaisen Amerikan ja Karibian maan kanssa (yhteensä 33 maata). EU:n yritykset ovat suurimpia investoijia Latinalaisessa Amerikassa portfoliolla, joka on suurempi kuin EU:n investoinnit muilla alueilla.

Taloukumppanuussopimukset Karibian alueen maiden kanssa ja vapaakauppasopimukset Perun, Kolumbian, Ecuadorin ja Keski-Amerikan kanssa luovat uutta dynamiikkaa kauppaa ja investointeja varten ja edistävät kestävästä kehityksestä ja alueellisen integraation yhteistä ohjelmaa. Ennen vuotta 2001 neuvoteltu EU:n ja Meksikon vapaakauppasopimus on ollut molempia osapuolia hyödyttävä, mutta se on vanhentunut. Nyt on oikea aika aloittaa neuvottelut EU:n ja Meksikon välisen kokonaissopimuksen nykyaikaistamisesta ja hyödyntää käyttämätön potentiaali molempien talouksien eduksi. Komissio on myös arvioimassa Chilen kanssa tehdyn assosiaatiosopimuksen nykyaikaistamispotentiaalia. EU ja Mercosur-maat ovat neuvotelleet vapaakauppasopimuksesta vuodesta 2000 lähtien. EU vahvistaa, että se on sitoutunut tekemään Mercosur-maiden kanssa laajan ja kattavan vapaakauppasopimuksen, jossa otetaan huomioon alueen talouden realiteetit ja jolla pyritään poistamaan esteitä ja edistämään kauppaa.

Komissio aikoo

- jatkaa Mercosur-maiden kanssa neuvotteluja kunnianhimoisesta, tasapainoisesta ja kattavasta vapaakauppasopimuksesta;
- pyytää neuvotteluohjeita Meksikon ja Chilen kanssa tehtyjen vapaakauppasopimusten nykyaikaistamiseksi selvitystyön loppuun saattamisen jälkeen. Näiden sopimusten pitäisi olla verrattavissa Kanadan kanssa tehtyyn vapaakauppasopimukseen ja Yhdysvaltojen kanssa tehtävään sopimukseen ja yhdenmukaisia niiden kanssa; ja
- olla valmiina harkitsemaan investointisopimuksia sellaisten keskeisen Latinalaisen Amerikan maiden kanssa, joissa EU:lla on merkittäviä investointikantoja, ja laatimaan ensi vaiheessa investointeja koskevia ei-sitovia periaatteita.

5.2.5. Tiivis kumppanuus Turkin kanssa

Turkki on EU:n lähin nopeasti kehittyvän talouden maa ja keskeinen alueellinen toimija, mutta kauppaa- ja investointisuhde sen kanssa ei ole ihanteellinen. EU ja Turkki ovat olleet tulliliitossa 31. joulukuuta 1995 lähtien. Nykyisellään tulliliitto kattaa vain teollisuustuotteet, eikä siihen sisälly riitojenratkaisumekanismia. Nykyaikaisen tulliliiton olisi hyödynnettävä käyttämätön talouden potentiaali palvelujen, maatalouden ja julkisten hankintojen kaltaisilla aloilla. Uudistettu tulliliitoni voisi myös tasoittaa tietä Turkin assosioimiseksi EU:n tuleviin vapaakauppasopimuksiin.

Komissio aikoo laatia Turkin kanssa uudet kunnianhimoisemmat puitteet, joilla saatetaan tulliliitoni ajan tasalle.

5.2.6. Vakaus ja vauraus EU:n naapurustossa

Euroopan naapuruuspolitiikkaa ollaan juuri tarkastelemassa viime vuosien merkittävien tapahtumien johdosta. Idässä keskitytään assosiaatiosopimusten tehokkaaseen täytäntöönpanoon ja pitkälle menevien ja asteittaiseen markkinaintegraatioon johtavien laaja-alaisten vapaakauppasopimusten (assosiaatiosopimukset (AA) ja pitkälle menevät ja laaja-alaiset vapaakauppasopimukset (DCFTA)) tekemiseen Ukrainan, Moldovan ja Georgian kanssa. Komissio tekee tiivistä yhteistyötä näiden kolmen maan kanssa, jotta voidaan maksimoida sopimusten konkreettiset tulokset. Etelässä tavoitteena on tehdä pitkälle menevät ja laaja-alaiset vapaakauppasopimukset Marokon ja Tunisian kanssa.

Vaikka komissio on valmis tutkimaan mahdollisuutta tehdä assosiaatiosopimus/pitkälle menevä ja laaja-alainen vapaakauppasopimus muiden naapuruuskumppaneiden, esimerkiksi Jordanian, kanssa, se tunnustaa, että tiivis integroituminen EU:n kanssa ei sovi kaikille. Tämän vuoksi komissio tarkastelee muita räätälöityjä tapoja, joilla EU:n kauppaja- ja investointisuhteita voitaisiin vahvistaa muiden naapuruuskumppanien kanssa vastavuoroisten etujen pohjalta. Jotta vahvistettaisiin alueellista kaupan integraatiota EU:n ja sen naapurien kesken, samaan aikaan on tarvetta vauhdittaa käynnissä olevia neuvotteluja Paneurooppa–Välimeri-alkuperäsääntöjä koskevan alueellisen yleissopimuksen puitteissa näiden sääntöjen nykyaikaistamiseksi ja yksinkertaistamiseksi.

Komissio aikoo

- panna tosiasiallisesti täytäntöön assosiaatiosopimukset/pitkälle menevät ja laaja-alaiset vapaakauppasopimukset Georgian, Moldovan ja Ukrainan kanssa;
- pyrkii tekemään pitkälle menevät ja laaja-alaiset vapaakauppasopimukset Marokon ja Tunisian kanssa; ja
- pyrkii saamaan päätökseen käynnissä olevat neuvottelut Paneurooppa–Välimeri-alkuperäsääntöjen nykyaikaistamiseksi ja yksinkertaistamiseksi Paneurooppa–Välimeri-alkuperäsääntöjä koskevan yhden alueellisen yleissopimuksen puitteissa.

5.2.7. Haasteellinen suhde Venäjään

EU:n strategisena etuna on saada aikaan tiiviimmät taloudelliset siteet Venäjän kanssa. Tässä ratkaisevaa on kuitenkin Venäjän sisä- ja ulkopoliittikan kurssi, jossa tähän mennessä ei ole nähtävissä mitään merkkejä tarvittavista muutoksista. Myös Euraasian talousunionin kehitystä on seurattava.

Päätelmät

Kauppaa itsessään ei ole päämäärä. Se on väline, joka tarjoaa etuja ihmisille. EU:n kauppapolitiikan tarkoituksena on hyödyntää näitä etuja mahdollisimman hyvin.

Tätä varten on varmistettava, että kauppaja- ja investointipolitiikka on vaikuttavaa. Siinä on käsiteltävä todellisia aiheita, jotka perustuvat ajantasaiseen tietoon siitä, että maailmantalous liittyy tiukasti globaaleihin arvoketjuihin, että palvelut – myös ne, jotka edellyttävät palveluntarjoajien siirtymistä valtioiden rajojen yli – ovat yhä tärkeämpiä ja että digitaalinen vallankumous on muuttamassa kansainvälistä taloutta. Kauppasopimuksissa on puututtava esteisiin, joita yrityksillä on edessään modernissa globaalissa taloudessa. Nämä sopimukset on myös pantava tosiasiallisesti täytäntöön ja niiden täytäntöönpanoa on valvottava, myös pienten ja keskisuurten yritysten osalta.

Kauppaja- ja investointipolitiikassa on lisäksi otettava vastuu EU:n arvojen ja standardien noudattamisesta ja edistämisestä. EU:n on sitouduttava kumppaniensa kanssa edistämään ihmisoikeuksia, työntekijöiden oikeuksia sekä ympäristön, terveyden ja kuluttajien suojaa ja tukemaan kehitystä ja tekemään oma osansa korruption kitkemisessä. Lisäksi tulevilla politiikalla, jolla Eurooppaa integroidaan maailmantalouteen, kuten investointi- ja sääntely-yhteistyöllä, on tuettava eikä heikennettävä ihmisten ja planeetan suojeluun liittyviä EU:n laajempia tavoitteita. Suojan tason muutosten ainoa suunta voi olla ylöspäin.

Näiden kaikkien tavoitteiden saavuttamiseksi keskeisellä sijalla on kauppapolitiikka, jolla on kunnianhimoiset pyrkimykset muokata globalisaatiota. Kauppa hyödyttää ihmisiä eniten, kun se luo taloudellisia mahdollisuuksia. Tämä tarkoittaa toimia, joilla tuetaan WTO:hon sisältyvää monenvälistä järjestelmää ja kohdennettua kahdenvälisten ja alueellisten kauppaja- ja investointisopimusten strategiaa.

EU voi päästä näihin tavoitteisiin vain, jos se puhuu yhdellä äänellä ja varmistaa, että kaikkia EU:n jäsenvaltioita, ihmisiä ja yrityksiä kohdellaan yhdenveroisesti. Sen on oltava johdonmukainen kaikilla politiikan aloilla. Näiden yhtenäisyyden ja yhdenmukaisuuden periaatteiden on oltava toiminnan perustana, kun komissio neuvoston ja parlamentin tuella pyrkii panemaan tässä tiedonannossa esitettyjä asioita täytäntöön tulevina vuosina.